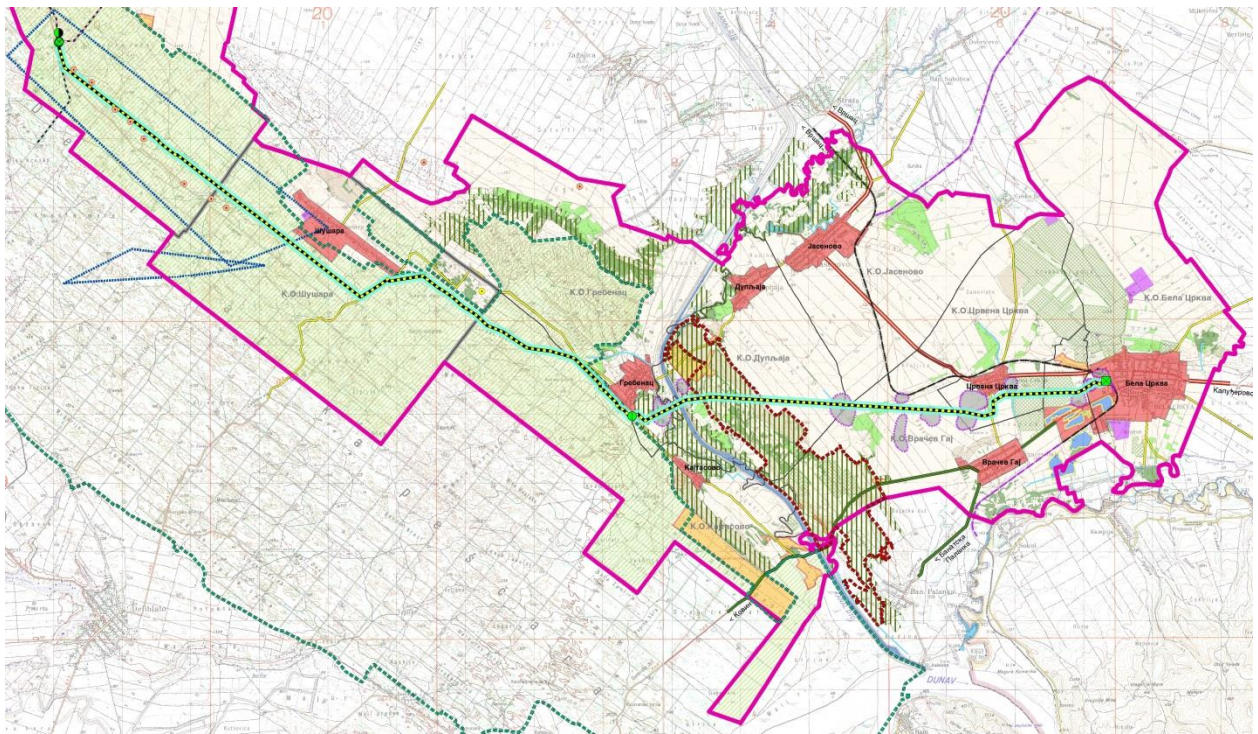

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПППН ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА
ТРАНСПОРТНОГ ГАСОВОДА, САБИРНА ГАСНА СТАНИЦА
ТИЛВА-БЕЛА ЦРКВА СА ЕЛЕМЕНТИМА
ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР

Z. Profit - Gewinn

ДИРЕКТОР

Предраг Кнежевић, дипл.правник

Нови Сад, 2017. године

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА:

мр Љубица Протић- Еремић, дипл.инж.хорт.

СТРУЧНИ ТИМ:

Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.
Зорица Санадер, дипл.инж.елек.
Тања Топо, дипл.инж.зашт.жив.сред.-мастер
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.
мр Љубица Протић- Еремић, дипл.инж.хорт.
Теодора Томин Рутар, дипл.правник
Дејан Илић, грађ.техничар
Драгана Матовић, оператер
Душко Ђоковић, копирант

**СТРУЧНА САРАДЊА И
КОНСУЛТАЦИЈЕ:**

Душан Медич, дипл.инж.маш.
Маја Дакић, дипл.инж.пољоп.
Сања Милошевић, маст.хем.

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	2
1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	2
1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ	3
1.1.1. Правни основ	3
1.1.2. Плански основ	5
1.1.3. Друга стратешка документација од важности за планско подручје	5
2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	6
2.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	6
2.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	9
3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА	
ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	10
3.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	10
3.2. ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	11
3.3. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА	12
3.4. ПРЕТЕЖНА НАМЕНА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА	16
4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ	
МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И	
ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА	
ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ. 16	
5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ	
ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И	
ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА) 20	
6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ	
ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	20
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	21
1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	21
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	22
3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	22
4. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА	
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	23
III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ	
МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	25
1. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	25
2. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ	
СРЕДИНУ	27
2.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ	
РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА	
АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	27
2.2. ПРИРОДА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА	28
3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ	
СРЕДИНУ	29
3.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ	31
3.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ	31
3.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА	
ЗЕМЉИШТЕ	32
3.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА	
ДОБРА (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)	33

3.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ШУМЕ.....	34
3.6. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО	35
3.7. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА	35
3.8. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА УСЛЕД ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА	36
4. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	38
4.1. ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ МЕРЕ.....	38
4.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТОРОНИХ ВРЕДНОСТИ	39
4.2.1. Мере заштите ваздуха	39
4.2.2. Мере заштите вода	40
4.2.3. Мере заштите земљишта	40
4.2.4. Мере заштите шума и шумског земљишта	41
4.2.5. Мере заштите природних добара	42
4.2.6. Мере заштите културних добара	43
4.2.7. Мере заштите од буке и вибрација	43
4.2.8. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре	43
4.2.9. Мере заштите живота и здравља људи	43
4.2.10. Мере заштите од ванредних ситуација	44
IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	45
V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	46
1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	47
2. ИНДИКАТОРИ И УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МОНИТОРИНГА.....	47
3. ЗАКОНСКИ ОКВИР	49
4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА.....	50
5. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	51
VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	52
1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ	52
2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	53
VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	53
VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	54
ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	55

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину

СПИСАК ТАБЕЛА И СЛИКА

ТАБЕЛЕ

Табела 1. Биланс површина посебне намене у обухвату Просторног плана	16
Табела 2. Категорија квалитета ваздуха за 2011. и 2012. годину, средње годишње концентрације SO_2 , NO_2 , PM_{10} , CO и O_3 , број дана са прекорачењем дневних ГВ.....	18
Табела 3. Преглед Посебних циљева стратешке процене и индикатора заштите животне	23
Табела 4. Компатибилност циљева Просторног плана и Стратешке процене.....	25
Табела 5. Скала за процену вероватноће утицаја	28
Табела 6. Критеријуми за оцењивање интензитета и значаја утицаја	28
Табела 7. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја	28
Табела 8. Скала за процену сложеност/реверзибилност	28
Табела 9. Скала за процену временске димензије	29
Табела 10. Карактеристике утицаја у фази изградње	29
Табела 11. Карактеристике могућих утицаја у фази експлоатације у ванредним удесним ситуацијама (истицање гаса, пожар, експлозија)	29
Табела 12. Планска решења обухваћена проценом утицаја	30

СЛИКЕ

Слика 1. Подручје посебне намене у простору ширег посматрања	7
Слика 2. Оцена квалитета ваздуха Зоне „Војводина“ и агломерација „Нови Сад“ и „Панчево“ у 2011. и 2012. години	18
Слика 3. Садржај природних органских материја у подземним водама основног водоносног комплекса одређених преко утроска калијум перманганата	19

ШЕМЕ

Шема 1. Везе између фаза израде Просторног плана и стратешке процене утицаја ...	24
--	----

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10) утврђена је обавеза да се стратешка процена утицаја на животну средину врши и за планове у области просторног и урбанистичког планирања. Законом су утврђени услови, начин и поступак вршења процене утицаја планова на животну средину, у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планског документа.

На основу Покрајинске скупштинске одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину („Службени лист АПВ“, број 10/16), приступило се изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину (у даљем тексту: Просторни план). Такође, на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину („Службени лист АП Војводине“, број 10/16), истовремено са израдом Просторног плана, приступило се изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена).

За носиоца израде Извештаја о стратешкој процени одређен је ЈП „Завод за урбанизам Војводине“ Нови Сад, Железничка 6/III.

Стратешком проценом су, на основу мултидисциплинарног начина рада, вредновани и процењени могући значајни утицаји на животну средину, до којих може доћи имплементацијом Просторног плана и дат је предлог мера за смањење негативних утицаја на животну средину.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Заштита животне средине, стварањем планских предуслова за реализацију изградње транспортног гасовода, усмерена је у контексту одрживог развоја.

Стратегија одрживог развоја подразумева инкорпорацију концепта заштите животне средине у све секторе Просторног плана (намена земљишта, коришћење и управљање природним ресурсима и енергијом, унапређење саобраћајних и инфраструктурних система и др.)

Стратешка процена је процес којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у плановима, с циљем избегавања, спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Током израде плана и стратешке процене усаглашавана су решења, ублажени или отклоњени конфликти планираних намена и постојећег стања у простору, примењене мере заштите у Просторном плану, што је потенцијално негативне утицаје елиминисало или смањило на минималну меру.

Непосредан повод за израду Стратешке процене је обавеза произашла из Одлуке да се израђује стратешка процена утицаја предметног Просторног плана на животну средину.

У складу са законским одредбама и праксом, Стратешка процена структурално обрађује:

- (1) полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- (2) циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);
- (3) стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу - дефинисање матричног оквира процене);
- (4) смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процене утицаја у току спровођења планског документа);
- (5) програм праћења стања животне средине (мониторинг - оквир за праћење спровођења планског документа, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- (6) коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- (7) начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- (8) закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

Разлози за вршење Стратешке процене су сагледавање, процена и утврђивање могућих значајних утицаја на животну средину на простору обухваћеном Просторним планом. Такође, потребно је да се у планирању просторног развоја подручја обухваћеног Просторним планом сагледају стратешка питања заштите животне средине, у складу са критеријумима из члана 6. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, предложе мере, које је потребно предузети како би се евентуални значајни утицаји на животну средину спречили, отклонили или смањили на минимум.

Стратешком проценом се оцењују односно утврђују потенцијални негативни утицаји на животну средину и дефинишу мере за спречавање или смањење штетних утицаја планских решења. Резултати стратешке процене утицаја доприносе евентуалном редеоинисању фазних планских концепција и решења и одговарајућем доношењу оптималних одлука у планском процесу - са становишта заштите животне средине, применом мера заштите животне средине у току спровођења Просторног плана.

Израда Просторног плана базирана је на методолошком приступу и обрасцима, који се користе за планирање линијских инфраструктурних система, а који се заснивају на принципима одрживог развоја. За изналагање оптималних планских решења коришћена је релевантна информациона, студијска и техничка документација, добијени услови од надлежних органа и организација у чијој је надлежности њихово издавање, актуелна планска и друга документација, која се односи на подручје обухвата Просторног плана.

Стратешка процена предметног Просторног плана у одређеним сегментима има општи карактер, што је проузроковано непостојањем релевантних квантифицираних података о квалитету животне средине (квалитет ваздуха, земљишта и воде), уско везаних за поједине локалитете трасе гасовода.

Стратешка процена утицаја Просторног плана на животну средину је завршни документ поступка стратешке процене и представља саставни део Просторног плана. У циљу ефикаснијег поступка и једноставнијег укључивања јавности, Извештај се припрема истовремено у току израде Просторног плана, те се ова два документа упоредо упућују на стручну контролу, излажу на јавни увид и упућују у поступак разматрања и доношења.

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

1.1.1. Правни основ

Правни основ за израду предметног Просторног плана дефинисан је чланом 21. Закона о планирању и изградњи, којим је утврђено да се просторни план подручја посебне намене доноси за подручја, која захтевају посебан режим организације, уређења и коришћења и заштите простора.

Правни основ за израду Стратешке процене представљају Закон о планирању и изградњи, Закон о заштити животне средине и Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, као и Одлука о изради стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора транспортног гасовода, сабирна гасна станица Тилва-Бела Црква са елементима детаљне регулације на животну средину („Службени лист АП Војводине“, број 10/16).

Обавеза израде стратешке процене утицаја на животну средину утврђена је одредбама члана 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), којим је прописано вршење стратешке процене у области просторног и урбанистичког планирања, као и дефинисаним критеријумима за утврђивање могућих значајних утицаја на животну средину плана или програма. Критеријуми су засновани на карактеристикама плана и карактеристикама утицаја. Основни разлог за израду стратешке процене је евалуација утицаја планских решења на самом подручју плана, као и могући утицаји ван планског подручја.

Законски оквир коришћен при изради Просторног плана и стратешке процене је:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 53/13-УС, 98/13-УС, 132/14 и 145/14);
- Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 18/10, 65/13 и 15/15-УС);
- Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 129/07 и 18/16);
- Закон о експропријацији („Службени гласник РС”, бр. 53/95, 23/01-СУС и „Службени лист СРЈ”, бр. 16/01-СУС и „Службени гласник РС”, бр. 20/09 и 55/13-УС);
- Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др.закон, 54/96, 101/05-др. закон - одредбе чл. 81. до 96.);
- Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС”, бр. 88/11 и 46/14-УС);
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08-др. закон, 41/09 и 112/15);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 10/13-др. закон);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, бр. 128/14);
- Закон о јавним путевима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 123/07, 101/11, 93/12 и 104/13);
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13-УС, 55/14, 96/15-др. закон и 9/16-УС);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11-УС и 14/06);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 25/15);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 14/16);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС”, број 112/15);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, број 101/15)
- Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС”, број 145/14);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 80/11-исправка, 93/12 и 124/12, престао да важи осим одредаба члана 13. став 1. тачка 6) и став 2. у делу који се односи на тачку 6) и члан 14. став 2.);
- Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, бр. 111/09, 92/11 и 93/12);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 20/15);
- Закон о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 99/11-др. закон, 93/12 и 84/15);
- Закон о спорту („Службени гласник РС”, број 10/16);
- Закон о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон);
- Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15);
- Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 46/91, 83/92, 53/93-др. закон, 54/93, 60/93-исправка, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон, престао да важи осим одредаба чл. 9. до 20.);

- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16);
- Уредба о категоризацији државних путева („Службени гласник РС“, број 105/13, 119/13 и 93/15);
- Уредба о класификацији вода („Службени гласник РС“, број 5/68);
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10);
- Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, број 31/12).

1.1.2. Плански основ

Просторни план је заснован на планској, студијској, техничкој и другој документацији као резултатима досадашњих истраживања. За израду Просторног плана коришћене су топографске и катастарско-топографске подлоге.

Услови и смернице од значаја за израду Просторног плана, садржани су у планским документима вишег реда: Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) и Регионалном просторном плану Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11).

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године

(„Службени гласник Републике Србије“, број 88/10)

Стратешки приоритети у енергетици Републике Србије у сектору гасне привреде су: завршетак изградње ПСГ Б. Двор; започињање градње новог складишта природног гаса (Итебеј или Острово) и других потенцијалних складишта (Мокрин, Тилва, Међа и др); градња гасовода „Јужни ток“; гасификација градова Републике Србије (сталан приоритет у планском периоду) и повезивање са гасоводним системима суседних држава.

Регионални просторни план Аутономне покрајине Војводине

(„Службени лист АПВ“, број 22/11)

Систем природног гаса

Изградњом гасовода Сремска Митровица - Шид, Тилва - Бела Црква, Бачка Паланка - Бач, Рума - Пећинци, Сомбор - Кљајићево, Суботица - Жедник, Разводни гасовод од GMRS FLOAT од GMRS Ковачица, Разводни гасовод од MG-04-15 до GMRS Оџаци, Шајкаш-Тител и Ковачица-Опово, створиће се предуслови за гасификацију свих насељених места у општинама Шид, Бела Црква, Бач, Пећинци, Сомбор, Суботица, Ковачица, Опово, Оџаци и Тител.

1.1.3. Друга стратешка документација од важности за планско подручје

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара („Службени лист АПВ“, број 8/06)

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара обухвата укупну површину од 111.196,43 ha (са деловима општина Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево) и преклапа се са Просторним планом у следећим локалним самоуправама:

- Општина Алибунар (к.о. Николинци);
- Општина Вршац (к.о. Шушара);
- Општина Бела Црква (к.о. Кајтасово, к.о. Гребенац, к.о. Дупљаја, к.о. Врачев Гај I).

Подручје СРП Делиблатска пешчара стављено је под најстрожији режим заштите (I категорија, природно добро од изузетног значаја) и као такво захтева и строге услове за изградњу објеката и уређење земљишта, а планирани гасовод пролази претежно кроз зону III степена заштите Резервата и малим делом кроз зону II степена заштите (к.о. Гребенац).

Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400kV ТС „Панчево2“ - граница Румуније („Службени лист АПВ“, број 3/12)

Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400kV ТС „Панчево2“ - граница Румуније налази се на деловима општина Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево и преклапа се са Просторним планом у општини Алибунар (к.о. Николинци).

При укрштању и паралелном вођењу далековода са термоенергетском инфраструктуром потребно је поштовати услове из Правилника о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 bar („Службени гласник РС“, бр. 37/13 и 87/15).

На основу Техничких услова заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења СРПС Н.Ц0105 (1986. година) најмање растојање између цевовода и уземљивача стуба далековода 400 kV мора бити веће од 10 m.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године („Службени гласник РС“, број 101/15)

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године, као стратешки документ дала је стратешке циљеве и приоритетне активности у области енергетике.

Изградња транспортног гасовода Сабирна гасна станица Тилва - Бела Црква, као дела јединственог гасоводног система у Републици Србији, је у складу са стратешким циљевима и приоритетним активностима развоја гасне привреде датим у Стратегији развоја енергетике Републике Србије до 2025. године.

ПЛАНОВИ ЛОКАЛНИХ САМОУПРАВА У ОБУХВАТУ ПЛАНА

Имајући у виду да подручје обухваћено прелиминарном границом Просторног плана, обухвата делове територија општина Алибунар, Вршац и Бела Црква, у наставку је дат преглед важећих просторних планова ових локалних самоуправа:

- Просторни план општине Алибунар („Службени лист општине Алибунар“ број 12/12);
- Просторни план општине Вршац („Службени лист општине Вршац“, број 1/16);
- Просторни план општине Бела Црква („Службени лист општине Бела Црква“, број 08/08).

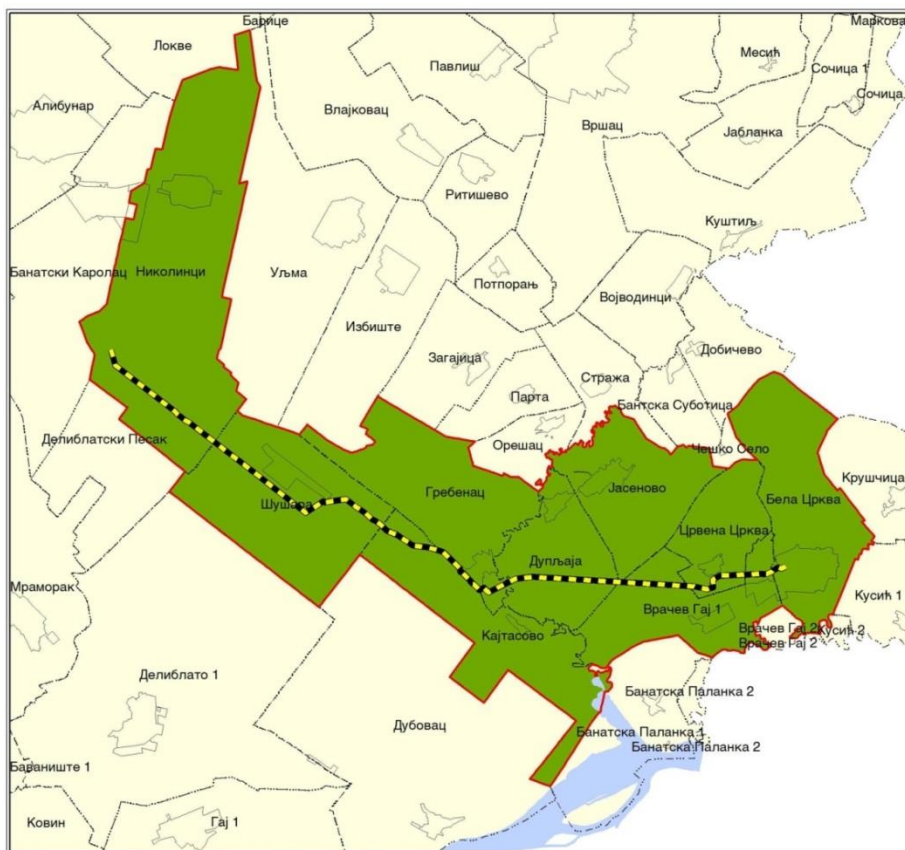
2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

2.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Садржина Просторног плана дефинисана је Законом о планирању и изградњи и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања.

Подручје обухвата плана- посебне намене чини инфраструктурни коридор 200 m лево и десно у односу на осовину транспортног гасовода од сабирне гасне станице Тилва до ГМРС Бела Црква, са припадајућим објектима гасне инфраструктуре, као и прикључцима на мрежу јавне инфраструктуре (путне, електроенергетске, ЕК). Ово подручје је предмет обухвата и детаљне разраде овог Просторног плана.

Слика 1. Подручје посебне намене у простору ширег посматрања

Просторни план се састоји од текстуалног и графичког дела. У наставку је дат преглед поглавља, која Просторни план структурално садржи, као и преглед графичких прилога на којима су приказана планска решења:

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО:

Увод

I Полазне основе

1. Обухват и опис граница подручја просторног плана са границама заштитних појаса

1.1. Обухват простора ширег посматрања подручја посебне намене

1.2. Опис границе обухвата просторног плана

1.3. Појаси заштите, радни и експлоатациони појас транспортног гасовода

1.3.1. Појас шире заштите гасовода

1.3.2. Појас уже заштите гасовода

1.3.3. Радни појас за изградњу гасовода

1.3.4. Експлоатациони појас гасовода

2. Обавезе, услови и смернице из Просторног плана Републике Србије и других развојних докумената

2.1. Смернице из Просторног плана Републике Србије од 2010. До 2020 год.

(„Службени гласник РС”, број 88/10)

2.2. Смернице из Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине

(„Службени лист АПВ”, број 22/11)

2.3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената од значаја за израду Просторног плана

2.3.1. Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска ешчара („Службени лист АПВ”, број 8/06)

2.3.2. Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за

далековод 2x400kV тс „Панчево2“ - граница Румуније („Службени лист АПВ“, број 3/12)

2.4. Обавезе, услови и смернице из других развојних докумената

2.4.1. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године („Службени гласник РС“, број 101/15)

2.5. Планови локалних самоуправа у обухвату Просторног плана

3. Оцена постојећег стања

3.1. Природне карактеристике

3.2. Друштвено-економске карактеристике

3.3. Начин коришћења простора

3.4. Swot анализа

4. Економска, друштвена и еколошка оправданост изградње система у случају када се не израђује Претходна студија оправданости

II Принципи, циљеви и концепција планирања, изградње и функционисања транспортног гасовода

1. Принципи планирања, изградње и функционисања транспортног гасовода

2. Општи и оперативни циљеви

3. Регионални значај система и функционалне везе са окружењем

4. Концепција планских решења

III Планска решења развоја подручја посебне намене са утицајем посебне намене на развој појединих области

1. Планска решења подручја посебне намене

1.1. Опис трасе гасовода

1.2. Техничко решење транспортног гасовода

2. Утицај на природу, животну средину и непокретна културна добра и мере заштите

2.1. Природни ресурси

2.2. Природне вредности

2.3. Непокретна културна добра

2.4. Животна средина

2.5. Заштита од техничко-технолошких несрећа, елементарних непогода и уређење простора од интереса за одбрану земље

3. Утицај на функционисање насеља

3.1. Демографско-социјални и економски аспекти

3.2. Технички аспекти

4. Однос према другим техничким системима

4.1. Саобраћајна инфраструктура

4.2. Водна инфраструктура

4.3. Електроенергетска инфраструктура

4.4. Термоенергетска инфраструктура и минералне сировине

4.5. Електронска комуникациона инфраструктура

5. Употреба земљишта

IV Правила уређења и правила грађења

1. Правила уређења и организације земљишта

1.1. Основна намена простора

1.1.1. Пољопривредно земљиште

1.1.2. Шуме и шумско земљиште

1.1.2.1. Шумско земљиште на подручју СРП „Делиблатска пешчара“

1.1.3. Водно земљиште

1.1.4. Грађевинско земљиште

1.1.4.1. Комплекс ОЧС „Тилва“

1.1.4.2. Комплекс БС „Гребенац“

1.1.4.3. Комплекс ГМРС „Бела Црква“

1.1.4.4. Грађевинско земљиште у заштитном коридору гасовода

1.2. Површине јавне намене

1.3. Биланс површина посебне намене

2. Правила грађења

- 2.1. Правила грађења за транспортни гасовод
- 2.2. Правила грађења за надземне објекте транспортног гасовода
- 2.3. Укрштање транспортног гасовода са инфраструктурним објектима
 - 2.3.1. Саобраћајна инфраструктура
 - 2.3.2. Водопривредна инфраструктура
 - 2.3.3. Електроенергетска инфраструктура
 - 2.3.4. Термоенергетска инфраструктура и минералне сировине
 - 2.3.5. Електронска комуникациона инфраструктура

V Имплементација

1. Институционални оквир имплементације и учесници у имплементацији
2. Смернице за спровођење плана
 - 2.1. Директно спровођење просторног плана
 - 2.2. Смернице за спровођење у другим планским документима
3. Приоритетна планска решења и пројекти
4. Мере и инструменти за имплементацију

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Редни број	Назив	Размера
Реферална карта бр. 1	Прегледна карта обухвата ширег посматрања подручја посебне намене	1:50000
Реферална карта бр. 2	Посебна намена простора, инфраструктурни системи, природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара (листови 2.1.-2.8)	1:5000
Реферална карта бр. 3	Карта спровођења (листови 3.1.-3.8)	1:5000
Реферална карта бр. 4	Детаљна регулација надземних објеката	
Лист 4.1	Отпремна чистачка станица „Тилва“ и анодно лежиште	1:2500
Лист 4.2	Блок станица „Гребенац“ и анодно лежиште	1:2500
Лист 4.3	Главна мерно-регулациона станица „Бела Црква“, прихватна чистачка станица и анодно лежиште	1:2500

2.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Општи циљ Просторног плана је стварање планског основа за изградњу транспортног гасовода, као и реализације стратешких приоритета у области енергетске инфраструктуре које су утврђене Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године и Регионалним просторним планом Аутономне покрајине Војводине.

Посебни циљеви планирања, коришћења, уређења и заштите простора транспортног гасовода транспортног гасовода Тилва-Бела Црква односе се на:

- **одржив просторни развој енергетске инфраструктуре** - коришћењем еколошки прихватљивих извора енергије, посебно ресурса природног гаса, који представља део европске енергетске мреже, уз постизање економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости,
- **смањивање штетног утицаја на животну средину** - сагледавањем квалитета животне средине, њеним унапређењем и очувањем безбедности квалитета, применом мера заштите и превенцијом од негативних утицаја и ризика за животну средину у зони коридора гасовода,
- **заштита природних ресурса, природног и културног наслеђа** - адекватном заштитом и одрживим коришћењем природних ресурса, у погледу очувања постојећих екосистема, атрактивности подручја ширег коридора, спречавањем нарушавања туристичко-рекреативних вредности и повећањем естетске вредности, презентацијом и јачањем локалног и регионалног идентитета и др.

3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Квалитет животне средине на подручју Просторног плана, обзиром да планирани гасовод пролази већим делом кроз заштићена подручја, у великој мери је очуван.

Циљ је да се изградња предметног гасовода реализује уз поштовање:

- важећих закона, прописа, правилника и добре праксе планирања изградње и коришћења гасовода;
- еколошке поузданости, којом се обезбеђује заштита од негативних утицаја на животну средину, природу, природне и културне вредности у коридору и контактном подручју гасовода;
- стабилности система, који омогућава дугорочно функционисање и испуњење основних циљева реализације гасовода;
- безбедности, којом се са високим степеном поузданости гарантује сигурност људских живота и материјалних добара од евентуалних хаварија на систему;
- економске исплативости, утврђене студијом оправданости.

3.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Географски положај

Подручје обухваћено Просторним планом се налази у југоисточном делу АП Војводине и Јужнобанатске области, између Дунава, Нере и Караша, захватајући једним делом Делиблатску пешчару и мањи део ПИО „Караш-Нера“.

Добра саобраћајна повезаност са Вршцем, Ковином, Панчевом, Београдом и Смедеревом, као и гранични прелаз код Калуђерова, доприносе да обухваћено подручје има повољан географски положај.

Рељеф, геолошке и геомеханичке карактеристике

У рељефном погледу, простор ширег посматрања подручја посебне намене, издвајају се целине које се међусобно разликују по свом облику, изгледу, хипсометријским карактеристикама и просторном распореду. То су:

- Делиблатска пешчара и мали песак,
- лесна зараван,
- лесна тераса.

Подручје на коме је планирана изградња инфраструктурног коридора транспортног гасовода Тила-Бела Црква, у орографском погледу карактерише се јасно израженом пластиком. Хипсометријска анализе а рељефа показује да је терен генерално благо нагнут од северозапада ка југоистоку. Висинске разлике варирају од преко 130 m, у делу Делиблатске пешчаре до испод 80 m апсолутне висине на простору лесне терасе.

Педологија

Гасовод Тилва-Бела Црква простира се правцем исток-запад. Састав земљишта на траси гасовода је прилично компактан и заступљен је релативно мали број педолошких типова: алувијуми различитог састава, различите врсте чернозема (карбонатни, деградирани и песковити), као и жути, смеђи и црни песак.

Климатски чиниоци

На основу анализираних климатских услова, на подручју обухвата Просторног плана влада умерено-континентална клима са извесним специфичностима.

Подручје карактерише изразита ветровитост, а најчешћи ветрови дувају из правца југоистока и истока.

Сеизмика

Према карти сеизмичког хазарда за повратни период од 475 година у обухвату Просторног плана, према подацима Републичког сеизмолошког завода, утврђени су VII односно VII-VIII степен сеизмичког интензитета према Европској макросеизмичкој скали (ЕМС-98). У највећем делу обухвата Плана утврђен је земљотрес јачине VII степени, с тим што је у крајњем западном делу утврђен VIII степен сеизмичког интензитета.

Хидрографске и хидролошке карактеристике

Територија обухваћена Просторним планом, у хидрографском погледу, гравитира Дунаву преко сливних подручја Нера, Караша и канала ДТД. Њено богатство у водама је изузетно по количини и квалитету.

Алувијалне равни река карактерише богатство површинских и подземних вода, док је лесна зараван сиромашна водама и практично се не одводњава вештачким каналима - системима. Кретање нивоа подземних вода у великој мери је условљено променом водостаја у Дунаву и осталим рекама и каналима.

Подземне воде

У хидрогеолошком погледу јужни Банат представља најсложенији део Војводине, што је последица литостратиграфске и тектонске грађе овог терена. Алувијална равна Дунава је у висинском погледу нижа од успорених вода Дунава, а режим подземних вода се формира под утицајем дотицаја подземних вода из залеђа пешчаре и Дунава. Праћење и регистровање нивоа подземних вода врши се систематски на преко 94 пијезометра и 6 бунара.

Брањене терене највише угрожавају подземне воде на простору обухваћеном дренажним системом „Нера - Караш - Кајтасово“ због утицаја режима спољних површинских вода из Дунава, Нера и канала ХС ДТД. Изграђени насипи штите простор од спољних вода, али је процес филтрације под утицајем разлике нивоа спољних вода и вода у дренажном систему сталан - 4,0 m. Такође, подземним водама су богати простори Делиблатске пешчаре и алувион реке Нера.

3.2. ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Становништво

Анализа демографског развоја у обухвату Просторног плана извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1991-2011. године. У укупно девет насеља, по последњем попису живи 15619 становника, у 5475 домаћинстава. Депопулација је присутна у свим насељима, тако да се у анализираном периоду укупан број становника посматраног подручја смањио за 20,0% или 3938 лица.

Предметни гасовод Тилва - Бела Црква снабдеваће природним гасом потрошаче (привреду и домаћинства) на подручју целе општине Бела Црква. Према последњем попису (2011. године) у општини Бела Црква живи укупно 17367 становника у 6040 домаћинстава.

Мрежа и функције насеља

У обухвату простора ширег посматрања подручја посебне намене мрежу насеља чини девет насеља, од којих седам припадају општини Бела Црква (Бела Црква, Врачев Гај, Гребенац, Дупљаја, Јасеново, Кајтасово и Црвена Црква), а по једно општини Алибунар (Николинци) и Граду Вршац (Шушара).

Планирани гасовод, као подручје посебне намене, се гради од постојеће сабирне гасне станица Тилва до ГМРС Бела Црква, чиме ће се општина Бела Црква повезати у гасоводни систем Републике Србије, односно омогућити снабдевање природним гасом потрошача у свим насељима општине Бела Црква.

Привреда

У обухвату простора ширег посматрања подручја посебне намене је општински центар Бела Црква, док су остала насеља руралног карактера.

Структура привреде је неповољна, уз пољопривреду као носиоца развоја. Постојећа индустријска структура је још увек недовољно конкурентна. У функцији су предузеће за хладну прераду воћа, производња млинских производа и хлеба, предузеће за паковање металних елемената, шљункара и др.

3.3. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште у коридору гасовода и даље ће се као такво користити, уз поштовање одређених услова и мера прописаних Просторним планом. На обрадивом земљишту, у коридору гасовода, могу се мењати једногодишње пољопривредне културе. Пољопривредно земљиште у радном/експлоатационом појасу гасовода, не може се користити за садњу дрвећа и другог растиња чији корен досеже дубину већу од 1 m, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m. У радном/експлоатационом појасу могу се изводити само пољопривредни радови до дубине од 0,5 m, док се друге активности не могу вршити без писмене сагласности и одобрења енергетског субјекта који је власник или корисник гасовода.

У појасу уже заштите није препоручљиво подизање вишегодишњих засада, док се остале пољопривредне активности могу несметано обављати.

У појасу шире заштите гасовода могу се спроводити уобичајене пољопривредне активности.

Шуме и шумско земљиште

У обухвату Просторног плана се налазе већи комплекси под шумама у оквиру СРП „Делиблатска пешчара“. Мање површине под шумама се налазе ван простора Резервата у к.о. Гребенац и к.о. Шушара, као уз водотоке Караш и Нера.

Траса планираног гасовода већим делом пролази кроз шуме и шумско земљиште на простору СРП „Делиблатска пешчара“, претежно кроз зону у режиму III степена заштите и мањим делом кроз зону у режиму II степена заштите.

Водно земљиште

Водно земљиште у обухвату Просторног плана представљено је мелиорационим каналима из система за одводњавање, који се налазе уз грађевинска подручја насеља

(канал из система за одводњавање десне обале Нере и система за одводњавање леве обале ДТД низводно од уставе „Кајтасово“ и канал I), и канал ХС ДТД Банатска Паланка - Нови Бечеј, као главни водопривредни објекат на овом подручју, са којим се траса предметног гасовода укршта.

Грађевинско земљиште

Обухват Просторног плана, односно подручја посебне намене је:

- траса планираног гасовода, у површини¹ од 23,78 ха (радни појас, појас забрањене изградње и појас шире заштите гасовода) улази у грађевинско подручје насеља Бела Црква, где се налази и комплекс ГМРС, у коме се траса планираног гасовода завршава;
- део грађевинског подручја насеља Гребенац (површине 644 m²) се налази у појасу забрањене градње, а део грађевинског подручја (површине 8,88 ха) у појасу шире заштите гасовода;
- такође, део грађевинског подручја насеља Шушара (површине 2,66 ха), као и део грађевинског подручја насеља Црвена Црква (површине 1,18 ха) се налазе у појасу шире заштите гасовода;
- траса планираног гасовода, односно подручје посебне намене нигде не сече нити тангира остала грађевинска подручја ван насеља (радне зоне, зоне кућа за одмор и сл.).

На местима на којима гасовод или његова зона утицаја или забрањене изградње залазе у грађевинска подручја насеља гасовод ће се градити са заштитним мерама и према прорачуну за трећу класу локације, у складу са законском регулативом.

Дакле, грађевинско земљиште не представља ограничавајући фактор развоја подручја посебне намене, а један од основних планских циљева је управо успостављање и очување равнотеже између просторног развоја подручја посебне намене - планираног гасовода и осталих намена у окружењу, односно у обухвату Просторног плана.

Мреже и објекти инфраструктуре

Саобраћајна инфраструктура

У обухвату шире границе посматрања подручја посебне намене налазе се капацитети путно-друмског и железничког саобраћаја, и то:

Државни пут IB реда:

- бр.10, Е-70/(М-1.9), Београд - Панчево - Вршац - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Ватин),
- бр.18 (М-7.1), Зрењанин - Сечањ - Пландиште - Вршац - Стража - Бела Црква - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Калуђерово).

Државни путеви IIA реда:

- бр.134 (Р-115), Ковин - Врачев Гај - Бела Црква.

Државни путеви IIB реда:

- бр.312 (Р-115.1), Врачев Гај - Банатска Паланка - Дунав.

У обухвату шире границе посматрања подручја посебне намене егзистирају системи општинских путева у општинама Бела Црква, Вршац и Алибунар различитог степена изграђености, који омогућују доступност овом простору из свих праваца, као и некатегорисани путеви (приступни, атарски путеви), који омогућују правилно функционисање атарског саобраћаја.

1 Исказане површине су добијене читавањем са графичких приказа

Железнички саобраћај у обухвату шире границе посматрања је заступљен преко:

- магистралне једноколосечне неелектрифициране пруге бр. 6 (Е-66), Београд Центар - Панчево главна станица - Вршац - државна граница - (Stamora Moravita);
- локалне једноколосечне пруге бр. 17, Зрењанин Фабрика - Вршац - Бела Црква.

Водна инфраструктура

У обухвату Просторног плана становништво се снабдева пијаћом водом организовано, на локалном нивоу. Једино се сва насеља општине Бела Црква снабдевају водом из централног изворишта „Стража“. На ободима Пешчаре издан је местимично артерска (самоизливни бунари), као на пример у општини Алибунар. Сеоска насеља захватају просечно 1-6 l/s.

Квалитет подземних вода на подручју обухвата Просторног плана углавном задовољава критеријуме воде за пиће, као и са изворишта „Стража“, док је у осталим насељима регистрован повећан садржај гвожђа, мангана или амонијака изнад МДК. Убудуће је на овом подручју довољан први степен прераде сирове подземне воде до нивоа квалитета воде за пиће (аерација, филтрација и дезинфекција).

Што се одвођења воде тиче, канализациона мрежа за прихват отпадних вода скоро нигде није изграђена, већ се отпадне воде директно упуштају у водотокове (канале), без претходног пречишћавања, или се упуштају у подземље путем упијајућих бунара. У наредном периоду би требало, у складу са финансијским могућностима, прећи на потпуно механичко и биолошко пречишћавање отпадних вода у насељима.

Електроенергетска инфраструктура

На предметном простору постоји преносна 110 kV мрежа и подземна и надземна средњенапонска електроенергетска 20 kV мрежа са којом ће се укрштати или паралелно водити планирана траса гасовода.

Траса планираног гасовода, у оквиру посебне намене ће се укрштати са планираним коридором 110 kV ТС Велико Градиште-Бела Црква.

Сва укрштања потребно је извести у складу са важећим законским прописима.

Термоенергетска инфраструктура

На предметном простору постоји изграђена гасоводна инфраструктура. Изграђен је транспортни гасовод ДГ 01-03 СГС Тилва - ГРЧ Панчево, дистрибутивни гасовод СГС Тилва за насељена места Банатски Карловац и Николинце и дистрибутивни гасовод од СГС Тилва у правцу насеља Уљма, као и дистрибутивна гасоводна мрежа у насељеним местима Банатски Карловац и Николинци, док насељено место Шушара нема изграђену гасоводну инфраструктуру.

У општини Бела Црква постоји изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа од челичних и ПЕ цеви, која није прикључена на транспортни и дистрибутивни систем ЈП „Србијасгас“-а, али ће се изградњом предметног гасовода створити услови за прикључење и снабдевање општине Бела Црква природним гасом.

На предметном простору налази се гасно поље „Тилва“ са сабирном гасном станицом (СГС) Тилва у експлоатацији. На гасном пољу „Тилва“ налазе се изграђене гасне бушотине са бушотинским цевоводима, за експлоатацију и транспорт природног гаса до СГС Тилва. На предметном простору налази се и део гасног поља Мраморак.

Електронска комуникациона инфраструктура

На предметном простору постоји електронска комуникациона мрежа са којом ће се укрштати планирана траса гасовода. Сва укрштања потребно је извести у складу са важећим законским прописима.

Заштићена природна и културна добра

Заштићена природна добра

С обзиром да СРП Делиблатска пешчара представља један од најважнијих центара биодиверзитета у Србији и Европи, а планирани гасовод пролази у великом делу кроз зону III степена заштите Резервата и малим делом кроз зону II степена заштите (к.о. Гребенац), на овом простору неопходно је применити дефинисане мере заштите.

У режиму II степена заштите дозвољене су само радње, којима се унапређују природне вредности, научно истраживачки рад, контролисана едукација и специјални видови туризма, контролисан лов, спортски риболов, а у зони III степена заштите забрањени су сви остали радови и активности, који су на било који начин у супротности са основном наменом заштићеног природног добра.

Део планираног гасовода, такође, пролази кроз Предео изузетних одлика „Караш - Нера“, односно кроз режиме II и III степена заштите, који подразумевају реализацију одређених мера заштите природе.

У обухвату Просторног плана се налазе, поред наведених заштићених подручја и станишта заштићених врста.

Заштићена непокретна културна добра

Унутар простора ширег посматрања подручја посебне намене, једино је за територију општине Бела Црква извршено детаљно рекогносцирање терена, при чему су у обухвату Просторног плана евидентирана следећа непокретна културна добра²:

- један споменик културе - утврђено археолошко налазиште „Шљункара - Бела Црква“ (Одлука о утврђивању „Службени гласник РС“, број 39/97), са остацима сарматског насеља и некрополе, које садржи и слојеве из периода праисторије, и
- једанаест добара под претходном заштитом - евидентирани локалитети са археолошким садржајем, са различитим налазима од периода неолита, бронзаног и гвозденог доба, преко римско-сарматског периода до средњег века.

За подручје посебне намене, са посебним акцентом на трасу планираног гасовода, од пресудне су важности контролисани земљани радови, а надлежна установа заштите - Завод за заштиту споменика културе у Панчеву је утврдио мере заштите, које постају обавеза у даљем поступку уређења, изградње и коришћења овог простора.

² Комплетни подаци о културном наслеђу у обухвату Просторног плана су садржани у Условима за израду ППППН инфраструктурног коридора транспортног гасовода сабирна гасна станица Тилва - Бела Црква са елементима детаљне регулације, које је издао Завод за заштиту споменика културе у Панчеву, број 807/4 од 25.10.2016. године, а који су у целости приложени у Документационој основи плана

3.4. ПРЕТЕЖНА НАМЕНА СА БИЛАНСОМ ПОВРШИНА

Табела 1. Биланс површина посебне намене у обухвату Просторног плана

ПОСЕБНА НАМЕНА ПОВРШИНА	Површина (ha)	%
Експлоатациони појас гасовода (ширине 12 m)	43,03	2,97
Појас уже заштите гасовода (ширине 60 m, али умањен за експлоатациони појас, који је унутар њега)	171,05	11,83
Појас шире заштите гасовода (ширине 400 m, али умањен за експлоатациони и појас уже заштите гасовода, који су унутар њега)	1230,97	85,12
Грађевинско земљиште за изградњу објеката посебне намене	1,13	0,08
- Парцела приступног пута до ОЧС „Тилва“	0,17	
- Парцела ОЧС „Тилва“	0,21	
- Парцела БС „Гребенац“	0,07	
- Парцела приступног пута до ГМРС „Бела Црква“	0,50	
- Парцела ГМРС „Бела Црква“ са ПЧС	0,18	
УКУПНО ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	1446,18	100

Подручје посебне намене, односно коридор планираног гасовода, у највећој мери, пролази кроз пољопривредно и шумско земљиште, а малим делом тангира грађевинска подручја (0,07%). Треба истаћи да је овим Просторним планом промена намене земљишта сведена на минимум, пошто се земљиште предвиђено за изградњу објеката посебне намене већ налази у грађевинском подручју (насеља Бела Црква је планирана ГМРС „Бела Црква“, а у комплексу НИС-а, тј. СГС Тилва је планирана ОЧС „Тилва“), док само мали део земљишта мења намену из пољопривредног у грађевинско (за планирану БС „Гребенац“).

Радни појас гасовода се у делу трасе поклапа са експлоатационим појасом гасовода, али је на неким деоницама шири, што се јасно види на графичким приказима, а површина овог појаса износи 89,78 ha. Радни појас постоји само у току изградње транспортног гасовода, а након тога фигурише експлоатациони појас.

4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ И РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

Подручје посебне намене, односно коридор планираног гасовода, одређен је уважавајући принцип максималног могућег просторног усклађивања са постојећим и планираним грађевинским подручјима, инфраструктурним системима и површинама заштићених природних и културних добара.

Избор трасе предметног транспортног гасовода био је условљен низом фактора:

- дужина трасе,
- постојећа и планирана инфраструктура и приступачност траси,
- процена утицаја на животну средину,
- природна и непокретна културна добра,
- конфигурација и намена терена,
- геомеханички услови,
- постојећи и планирани објекти,
- зоне насеља и остала физичка ограничења,
- усклађеност са планским документима.

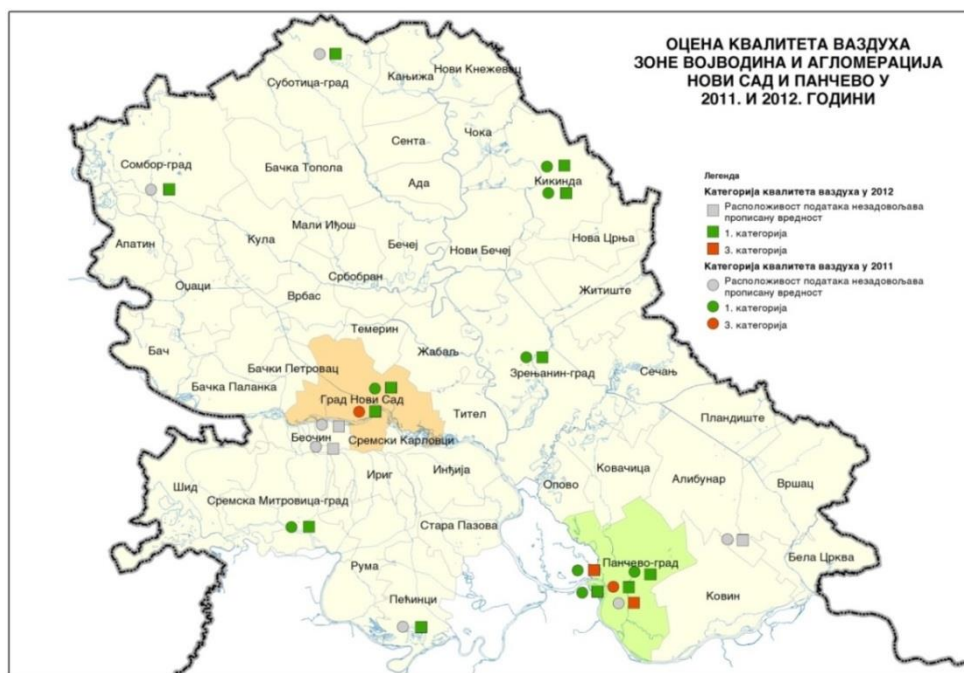
С обзиром да се у већем делу обухвата простора посебне намене (траса гасовода) налазе заштићена природна подручја и да планирани гасовод малим делом тангира грађевинска подручја насеља, може се проценити да је квалитет животне средине у великој мери очуван. У контексту заштите намене предметног простора, приликом изградње трасе, неопходна је примена дефинисаних мера заштите околине.

Већи део коридора гасовода пролази кроз заштићена природна добра, а мањим делом кроз пољопривредно земљиште. Према индикатору, који приказује притисак на животну средину од урбанизације, транспортне мреже и интензивне пољопривредне производње за природне вредности, већи део подручја Плана подноси низак притисак односно представља осетљиво подручје, а у мањем делу средње осетљиво подручје (углавном пољопривредне површине). Најосетљивије делове трасе представљају површине заштићених природних добара.

У СРП Делиблатска пешчара гасовод пресеца зону III степена заштите и један мањи део пролази кроз зону II степена заштите (к.о. Гребенац). Површина, која обухвата ширину гасовода од 12 m у дужини од 21,2 km, промениће постојећу намену и трајно ће се изузети из шумарске производње. Гасовод пролази кроз подручје шума и шумског земљишта на територији Општине Алибунар, Општине Бела Црква и Града Вршца. На основу расположивих података о квалитету животне средине (годишњи извештаји о стању животне средине Агенције за заштиту животне средине Републике Србије и Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине и података локалних самоуправа кроз које пролази траса) извршена је анализа карактеристика и процена стања квалитета животне средине за потребе предметне Стратешке процене.

У систему аутоматских станица за континуалну контролу амбијенталног ваздуха, који обухвата 7 аутоматских станица лоцираних у појединим општинама/градовима у Војводини, једна од њих се налази и у СРП Делиблатска пешчара (референтна станица), на локалитету Корн.

Оцена квалитета ваздуха у 2015. години (СЕПА), извршена на основу средњих годишњих концентрација загађујућих материја добијених мониторингом квалитета ваздуха у државној мрежи и локалним мрежама за мониторинг, указује да се готово цела Војводина (осим Новог Сада и Панчева), налази у I категорији односно ваздух је чист или незнатно загађен јер нису прекорачене граничне вредности (напомена: нису сви параметри имали потребан број валидних мерења).

Слика 2. Оцена квалитета ваздуха Зоне „Војводина“ и агломерација „Нови Сад“ и „Панчево“ у 2011. и 2012. години³

Табела 2. Категорија квалитета ваздуха за 2011. и 2012. годину, средње годишње концентрације SO_2 , NO_2 , PM_{10} , CO и O_3 , број дана са прекорачењем дневних ГВ⁴

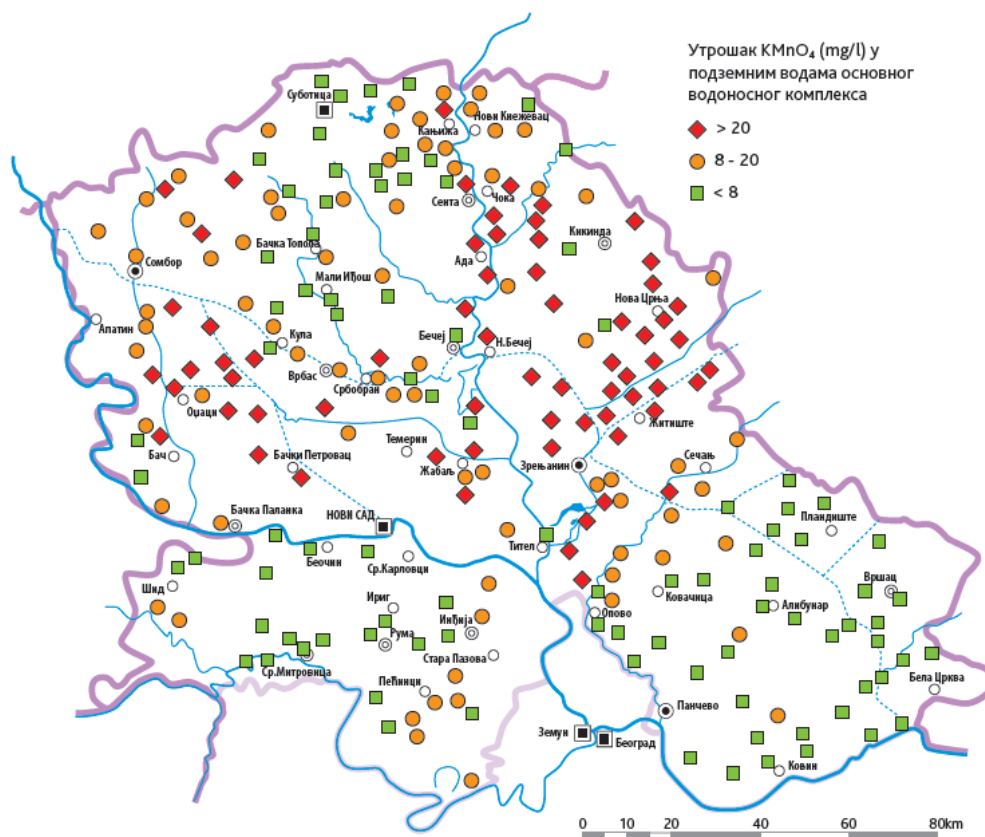
Зона/ агломе- рација	ОПЕРАТЕР	АМСКВ СТАНИЦА	ГОД.	Оцена квалитета ваздуха; Категорија квалитета ваздуха	СРЕДЊЕ ГОДИШЊЕ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ / O_3 - макс. дневна 8h средња вредност						
					SO_2	NO_2	PM_{10}	$PM_{2.5}$	C_6H_6	CO	O_3
					$\mu g/m^3$	$\mu g/m^3$	$\mu g/m^3$	$\mu g/m^3$	$\mu g/m^3$	mg/m^3	$\mu g/m^3$
ЗОНА „ВОЈВОДИНА“	СЕПА	Кикинда – Микронасеље	2012.г.	I	9,8	11,5				0,3	21,6
			2011.г.	I	8,7	12,7				0,4	
	ПС	Кикинда - Шумица	2012.г.	I					0,22*		64,3
			2011.г.	I							61,8
	СЕПА	Сремска Митровица	2012.г.	I	15,2	39,2*				0,7	
			2011.г.	I		30,3				0,7	
	ПС	Зрењанин	2012.г.	I					2,21	0,6	56,5
			2011.г.	I		9,8	40,8			0,6	66,3
	ПС	Суботица	2012.г.	I					1,79*	0,96	
	ПС	Сомбор	2012.г.	I					0,38	2,1	40,0
			2011.г.	-					0,47*	1,78*	124,2*
	ПС	Делиблат. пешчара	2012.г.	-					0,12*		204,1*
	ПС	Обедска бара	2012.г.	I	11,6						47,1

Резултати праћења приземног озона током 2012.године у Делиблатској пешчари су указали да су максималне дневне 8-часовне средње вредности биле изнад граничне вредности ($187 \mu g/m^3$), док у 2015.години није било прекорачења средњих годишњих концентрација изнад граничних вредности.

3 Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине из Новог Сада (2014. год.)

4 Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине из Новог Сада (2014. год.)

Квалитет подземних вода у АП Војводини, посматрано са аспекта садржаја природних органских материја (ПОМ) је неуједначен, почев од воде високог квалитета које не садрже или садрже ниску количину ПОМ до вода које се морају подвргавати сложеним поступцима прераде јер садрже високе количине ПОМ.

Слика 3. Садржај природних органских материја у подземним водама основног водоносног комплекса одређених преко утрoшка калијум перманганата⁵

Утицај природних органских материја на квалитет воде за пиће је вишеструк. Њихово присуство директно одређује вредности параметара квалитета воде за пиће. Мониторингом земљишта Резервата од 2002-2012 је утврђено да није загађено полицикличним угљоводоником (испод дозвољених вредности).⁶ Других података о праћењу квалитета ваздуха, воде и земљишта на простору Резервата нема.

У оквиру биомониторинга укључено је праћење највреднијих екосистема са аспекта очувања биолошке разноврсности и њихових основних компоненти на подручју Делиблатске пешчаре.

Пешчарски и степски екосистеми су на Делиблатској пешчари најзначајнији и њима се у програмима развоја мониторинга посвећује највећа пажња. Мониторингом степских станишта и њихових карактеристичних врста је показано да су осетљиви екосистеми под утицајем антропогених фактора и да је угрожена њихова основна намена- очување травних површина и њихово коришћење и одржавање помоћу контролисане испаше. На осталом простору, изван Резервата, кроз који пролази гасовод, нису вршена мерења у контексту утврђивања квалитета ваздуха, воде, земљишта и биомониторинг.

⁵ Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине из Новог Сада (2014. год.)

⁶ Студија просторне диференцијације животне средине на територији АП Војводине у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине из Новог Сада (2014. год.)

На планираном коридору гасовода не постоје систематизовани подаци о нивоу буке. Постоје подаци по седиштима јединица локалних самоуправа, који су ограничени, јер се мониторинг буке још увек не спроводи. У периоду изградње гасовода, буку и вибрације дуж трасе узроковаће механизација која се користи за извођење земљаних и других грађевинских радова. Активности које генеришу буку су рашчишћавање терена, ископ ровова, повезивање цеви и заваривање, полагање цеви и затрпавање ровова.

На квалитет пољопривредног земљишта, кроз које пролази планирани коридор, негативан утицај може имати неодговарајућа пракса у пољопривреди, укључујући неконтролисану и неадекватну примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање (најчешће су то воде које су у знатном степену загађене). Широка употреба оловног бензина изазива загађење земљишта оловом дуж главних путева.

Сама изградња гасовода носи одређени степен ризика, због потенцијално негативних утицаја на животну средину. Наведени утицаји могу бити локалног и привременог карактера, док се у току експлоатације гасовода уз примену прописаних мера, неће вршити деградација животне средине.

Стратешком проценом нису разматрани утицаји јонизујућег и нејонизујућег зрачења јер планирани основни садржаји у простору нису извори овог зрачења.

5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА)

Планом **нису предвиђена варијантна решења** јер Законом о планирању и изградњи није предвиђено да просторно планска и урбанистичка документа односно планови разматрају више варијанти. Варијантна решења разматрају се у оквиру техничке документације, односно Студије оправданости и Генералног пројекта, што није предмет ове Стратешке процене. Усвојена планска решења, која се на директан и индиректан начин односе на заштиту животне средине, интерпретирана су у планском документу и предметним елаборатом односно Стратешком проценом утврђено је да су у складу са основним принципима одрживог развоја у погледу свих даљих активности на простору обухвата Просторног плана.

У случају нереализовања Просторног плана, досадашње негативне тенденције у уређењу и коришћењу предметног простора ће се вероватно одвијати према следећем сценарију:

- неће се омогућити снабдевање становништва природним гасом, као најчистијим енергентом;
- вршиће се и даље деградација квалитета ваздуха коришћењем индивидуалних ложишта на угаљ, нафту и дрва јер се као продукти њиховог сагоревања појављују аерозагађивачи.

6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са Законом о планирању и изградњи, након одржаног раног јавног увида Просторног плана, Носилац израде Просторног плана је упутио захтеве за услове надлежним органима, организацијама и јавним предузећима на републичком, покрајинском и локалном нивоу:

- ОПШТИНА БЕЛА ЦРКВА, ОПШТИНСКА УПРАВА, Одељење за урбанизам, привреду и инспекцијске послове
- ГРАД ВРШАЦ, ГРАДСКА УПРАВА, Одељење за комуналне и стамбене послове

- ОПШТИНА АЛИБУНАР, ОПШТИНСКА УПРАВА, Одељење за урбанизам, комунално-стамбене послове и заштиту животне средине
- Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру
- Министарство унутрашњих послова Сектор за ванредне ситуације, Управа за превентивну заштиту
- Министарство унутрашњих послова, Сектор за ванредне ситуације, Управа за управљање ризиком, Одељење противградне заштите
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Сектор за просторно планирање и урбанизам
- Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Сектор за планирање и управљање у животној средини, Група за заштиту од великог хемијског удеса
- Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине
- Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај
- Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај
- Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство
- ЈКП „ДРУГИ ОКТОБАР“ Вршац
- ЈП „Белоцрквански водовод и канализација“ Бела Црква
- Покрајински завод за заштиту природе
- Завод за заштиту споменика културе у Панчеву
- ЈВП Воде Војводине
- ЈП „Војводина шуме“
- АД „Електромрежа Србије“, Београд
- „ЕПС ДИСТРИБУЦИЈА“ д.о.о. Београд, Огранак Електродистрибуција „Панчево“
- СББ - Српске кабловске мреже ДОО
- НИС ад. Нови Сад, Гаспром Њефт
- ЈП Србијасад, Нови Сад
- ЈП „Транснафта“
- Теленор д.о.о.
- „VIP mobile“ доо
- Телеком Србија, Дирекција за технику, Функција планирања и развоја, Сектор за планитање и развој транспортне телекомуникационе мреже
- ЈКП „Универзал“ Алибунар
- Републички хидрометеоролошки завод
- Републички сеизмолошки завод
- ЈП „Путеви Србије“, сектор за стратегије, пројектовање и развој
- „Инфраструктура железнице Србије“ АД, сектор за инвестиције, развој и технологију
- ЈП Емисиона техника и везе Сектор техника
- Центар за разминурање
- ПИК „Јужни Банат“ А.Д.

Поред наведених институција, успостављена је сарадња са ЈП „Србијасад“-ом и одржано је неколико састанака консултативне природе, на којима је разматрана траса гасовода и услови изградње и заштите животне средине.

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Унапређење животне средине као генерални принцип даљег развоја друштва условљава:

- одржив просторни развој енергетске инфраструктуре
- смањење притиска на животну средину;
- очување и рационално коришћење природних ресурса;
- заштиту здравља људи.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу наведеног општег циљева Стратешке процене, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у Просторном плану, утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите.

Као посебни циљеви стратешке процене утицаја истичу се:

- 1) Заштита природних и културних добара;
- 2) Заштита биодиверзитета, станишта и предела;
- 3) Заштита квалитета ваздуха;
- 4) Заштита и одрживо коришћење вода;
- 5) Заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта;
- 6) Заштита шума;
- 7) Смањење ризика од удеса (ванредних ситуација);
- 8) Смањење буке;
- 9) Мониторинг животне средине.

Постављени циљеви у свим наведеним областима могу се реализовати стварањем планских предуслова за имплементацију планиране намене и садржаја у простору.

Посебни циљеви Стратешке процене усклађени су са индикаторима стратешке процене дефинисаним Правилником о Националној листи индикатора животне средине („Службени гласник РС“, број 37/11).

3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, појава и услова животне средине, као и сагледавање последица.

Индикатори су средство за праћење извесне променљиве вредности током времена, ради утврђивања одговарајућих трендова, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање активности у простору.

Избор одговарајућих индикатора стратешке процене утицаја се врши на основу дефинисаних општих и посебних циљева, са циљем њихове примене у усмеравању планских решења ка остварењу постављених циљева.

Приликом дефинисања индикатора, обрађивачи стратешке процене утицаја су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 37/11) и на елементарне еколошке индикаторе, који се могу узети у обзир, у односу на постојеће стање животне средине, као и карактер Просторног плана и планираних активности.

За подручје у обухвату Просторног плана релевантним се сматрају индикатори приказани у Табели бр 3.

Због идентификације опасности, треба узети у обзир основне физичко хемијске карактеристике природног гаса јер он представља смесу горивих и негоривих гасова, са доминацијом метана (руски гас садржи преко 95% метана, етана (C_2H_6), пропана (C_3H_8), бутана (C_4H_{10}) и других засићених угљоводоника (општа хемијска ознака C_nH_m), као горивих гасова. Негориви гасови у природном гасу су: азот (N_2), угљендиоксид (CO_2) и други.

Табела 3. Преглед Посебних циљева стратешке процене и индикатора заштите животне средине релевантних за подручје Просторног плана

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ИНДИКАТОРИ
Заштита природних и културних добара	1. Заштићена подручја и заштићена непокретна културна добра
Заштита биодиверзитета, станишта и предела	2. Угрожене и заштићене врсте 3. Заштићена станишта (станишта заштићених и строгозаштићених врста) 4. Еколошки коридори
Заштита квалитета ваздуха	5. Емисија гасова са ефектом стаклене баште
Заштита и одрживо коришћење вода	6. Емисије загађујућих материја из тачкастих извора у водна тела
Заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта	7. Промене у намени земљишта (%) 8. Пољопривредне области високе природне вредности 9. Количине посебних токова отпада
Заштита шума	10. Штете у шумама (сеча)
Смањење ризика од удеса	11. Регистар удеса ⁷
Смањење буке	12. Укупни индикатор буке (изложеност буци у периоду 24 h, за дан-вече-ноћ)
Мониторинг животне средине	13. Резултати и ефекти спровођења контроле загађивања из стационарних извора

Индикатори су дефинисани са циљем праћења реализације планских решења.

4. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Шема 1 приказује принцип по којем се руководило при изради ова два документа, односно приказана је веза између фаза израде Просторног плана и стратешке процене утицаја Просторног плана на животну средину.

⁷ Регистар удеса у Републици Србији (Агенција за заштиту животне средине)

Шема 1. Везе између фаза израде Просторног плана и стратешке процене утицаја Просторног плана на животну средину

Циљеви стратешке процене су, с обзиром на паралелну израду ова два документа у потпуности усаглашени са циљевима Нацрта Плана.

Циљеви **Просторног плана** су:

- **обезбеђење неопходних услова за изградњу транспортног гасовода**, који ће створити услове за гасификацију свих насељених места у општини Бела Црква,
- **одржив просторни развој енергетске инфраструктуре** - коришћењем еколошки прихватљивих извора енергије, посебно ресурса природног гаса,
- **смањивање штетног утицаја на животну средину** - применом мера заштите и превенцијом од негативних утицаја и ризика за животну средину у зони коридора гасовода,
- **заштита природних ресурса, природног и културног наслеђа** - адекватном заштитом и одрживим коришћењем природних ресурса.

Циљеви **стратешке процене** су:

- 1) Заштита природних и културних добара;
- 2) Заштита биодиверзитета, станишта и предела;
- 3) Заштита квалитета ваздуха;
- 4) Заштита и одрживо коришћење вода;
- 5) Заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта;
- 6) Заштита шума;
- 7) Смањење ризика од удеса (ванредних ситуација);
- 8) Смањење буке;
- 9) Мониторинг животне средине.

Табела 4. Компатибилност циљева Просторног плана и Стратешке процене

ЦИЉЕВИ ПЛАНА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обезбеђење неопходних услова за изградњу транспортног гасовода	-	+	+	-	+	+	+	+	+
Одржив просторни развој енергетске инфраструктуре	-	+	+	+	+	+	+	+	+
Смањивање штетног утицаја на животну средину	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Заштита природних ресурса, природног и културног наслеђа	+	+	+	+	+	+	+	+	+
+ компатибилни, - нису компатибилни, 0- неутралан однос									

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Опис трасе гасовода

Приликом дефинисања трасе транспортног гасовода, локације и начина изградње цевовода и објеката који су саставни делови транспортног гасовода, поштовани су услови који су прописани Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 bar („Службени гласник РС“, бр. 37/13 и 87/15) и ограничења која су дефинисана важећим планским документима.

Прикључење на транспортни гасовод DG-01-03, пречника DN200, вршиће се у кругу сабирне гасне станице (СГС) Тилва, која се налази у Делиблатској пешчари, на територији општине Алибунар. На месту прикључења планира се изградња отпремне чистачке станице, која има улогу и блокаде у случају хаварије на гасоводу.

Од прикључења на DG-01-03 планирани транспортни гасовод RG 01-21 се води кроз подручје СРП Делиблатске пешчаре. Траса је одређена у складу са договором са ЈП „Војводина шуме“ и углавном иде у постојећим просекама. У Резервату гасовод прелази на територију Града Вршац, код насеља Шушара. Код насеља Гребенац гасовод излази из подручја Резервата и даље се води кроз ванграђевинско подручје насеља Гребенац до укрштања са каналом ОКМ ХС ДТД. Након преласка канала, гасовод се води правцем запад-исток, између насеља Црвена Црква и Врачев Гај, до локације ГМРС „Бела Црква“. У том подручју планирана су минимална захватања постојећих воћњака, док се кроз воћњак „Јужног Баната“ предвиђа пролазак кроз постојећу просеку.

ГМРС „Бела Црква“ је лоцирана на западном крају насеља Бела Црква, уз железничку станицу. До саме локације ГМРС-а треба предвидети приступни пут, који делом користи трасу постојећег атарског пута и који ће бити прилагођен потребама ГМРС. У кругу ГМРС „Бела Црква“ планира се пријемно чистачка станица, која има улогу и блокаде у случају хаварије на гасоводу. На гасоводу је предвиђена једна блок станица у околини Гребенца, у складу са захтевима Правилника о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 bar, („Службени гласник РС“, бр. 37/13, 87/15).

Техничко решење транспортног гасовода

Капацитет транспортног гасовода Тилва - Бела Црква је $Q=12.000 \text{ Sm}^3/\text{h}$. Номинални притисак у гасоводу је 50 bar, а радни притисак је 25-32 bar.

Гасовод се по правилу поставља подземно, тако да, у зависности од класе локације гасовода и инжењерских карактеристика терена, горња ивица цеви буде на дубини од мин. 1 m од нивелете терена. Веће дубине укопавања цевовода спроводе се код укрштања са другим инфраструктурним објектима и инсталацијама, као и у склопу обезбеђења мера додатне заштите непосредног окружења. Укрштање са саобраћајницама и пругама предвиђено је постављањем радне цеви у заштитним цевима, које се испод саобраћајнице и пруге постављају подбушивањем. Прелазак канала ХС ДТД предвиђа се методом косо усмереног бушења.

Ширина радног појаса за изградњу гасовода на обрадивом пољопривредном земљишту и пашњацима је 11+8 m, осим на местима већих укрштања. У подручју шума у Делиблатској пешчари потребан радни појас је 7+5 m, у подручју пашњака у Делиблатској пешчари потребан радни појас је 15+15 m. Радни појас је тачно дефинисан у графичком прилогу, у складу са потребама за извођење грађевинских радова на изградњи транспортног гасовода.

ГМРС „Бела Црква“ се смешта у затворене објекте. Поред тога предвиђа се објекат у којем се смешта котларница и просторије за телеметрију и аку батерије. Објекат је лоциран на удаљеностима од суседних објеката које предвиђају прописи и ограђен је.

Зоне заштите, радни и експлоатациони појас транспортног гасовода

Површине под посебним режимом коришћења и уређења представљају:

- радни појас за изградњу гасовода,
- експлоатациони појас гасовода,
- појас уже заштите гасовода и
- појас шире заштите гасовода.

Радни појас цевовода транспортног гасовода је појас потребан за несметану и безбедну изградњу гасовода (тачно дефинисан у графичком прилогу Плана) и његова ширина је различита:

- на обрадивом пољопривредном земљишту и пашњацима је 11+8 m, осим на местима већих укрштања,
- у подручју шума у Делиблатској пешчари потребан радни појас је 7+5 m,
- у подручју пашњака у Делиблатској пешчари потребан радни појас је 15+15 m.

На површини у обухвату радног појаса гасовода се утврђује јавни интерес у складу са Законом о експропријацији и обезбеђује се привремено заузимање земљишта за потребе грађевинских редова на изградњи транспортног гасовода (постављање основне и пратеће инсталације гасовода), а које истиче након изградње гасовода.

Експлоатациони појас цевовода транспортног гасовода 6+6 m лево и десно од осе цевовода, простор у ком се не смеју постављати трајни или привремени објекти за време експлоатације гасовода или предузимати друга дејства која би могла да утичу на стање, погон или интервенције на гасоводу, сем објеката у функцији гасовода. У појасу ширине 6 m на једну и другу страну (експлоатационом појасу), рачунајући од осе гасовода, није дозвољено садити дрвеће и друго растине чији корени досежу дубину већу од 1 m, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m. У експлоатационом појасу гасовода не могу се изводити радови и друге активности осим пољопривредних радова дубине до 0,5 метара без писменог одобрења енергетског субјекта који је власник или корисник гасовода.

Појас уже заштите гасовода - заштитни појас насељених зграда⁸, је простор у коме гасовод утиче на сигурност насељених зграда, рачунајући од спољних ивица зграда, а за транспортни гасовод Тилва - Бела Црква, овај појас је укупне ширине 60 m (по 30 m од осе гасовода мерено са обе стране осе цевовода)⁹. У појасу уже заштите гасовода, након изградње гасовода, забрањена је изградња објеката који су намењени за становање или боравак људи, без обзира на коефицијент сигурности са којим је гасовод изграђен и без обзира на то у који је разред појас гасовода сврстан.

У појасу шире заштите гасовода (који је ширине 200,0 m са обе стране од гасовода, рачунајући од осе гасовода) постојећи и планирани објекти могу утицати на сигурност гасовода. Изградња нових објеката не сме угрозити стабилност, безбедност и поуздан рад гасовода. Стога се у заштитном појасу гасовода успоставља режим контролисане изградње и коришћења земљишта. Овај режим подразумева обавезу прибављања претходних услова и сагласности од стране предузећа надлежног за газдовање предметним гасоводом (ЈП „Србијагас“) у случају израде друге планске документације, пројектовања, извођења грађевинских радова и промене намене површина.

2. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Приоритетни циљ израде Стратешке процене је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање мера за њихову минимизацију. Стратешка процена бави се општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења заштите животне средине у Просторном плану при чему је акценат стављен на анализу планских решења, која доприносе заштити животне средине и подизању квалитета живота на посматраном простору.

2.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта се директно подразумева под варијантним решењима Просторног плана која подлежу стратешкој процени утицаја, а обзиром да се Планом увек дефинише само одређено планско решење, у пракси се могу разматрати две варијанте у следећем контексту:

1. **Варијантно решење 1** - уколико не дође до спровођења планских решења;
2. **Варијантно решење 2** - ако се реализују планска решења (варијанта одрживог развоја).

⁸ У складу са Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гадоводима притиска већег од 16 bar

⁹ У складу са Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гадоводима притиска већег од 16 bar, као и условима ЈП "Србијагас" број 07-01-3421/1 од 15.12.2016. год, прибављеним за потребе израде Просторног плана

Ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте, које би имало реализовање или не реализовање предметног Плана, стратешка процена ће се бавити разрадом варијанте да се План не реализује и варијанте реализације Плана и предвиђених решења у областима које су релевантне са аспекта заштите животне средине.

Разлози за избор најповољнијег варијантног решења

На основу члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја обавезно је поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења. Резимирајући позитивне и негативне ефекте варијанти Просторног плана, може се констатовати следеће:

1. У варијанти да се Просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду, могу се очекивати негативни ефекти са аспекта заштите животне средине, ако се и даље буду интензивно користила индивидуална ложишта, која представљају емитере аерозагађивача односно деградационе пунктове предметног простора.
2. У варијанти да се Просторни план имплементира, могу се очекивати позитивни ефекти, пре свега обезбеђење најповољнијег и еколошки најчистијег начина грејања, у складу са основним принципима одрживог развоја.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног Просторног плана повољнија у односу на варијанту да се Просторни план не донесе.

2.2. ПРИРОДА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Табела 5. Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	утицај извесан
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	М	утицај могућ
мање од 1%	Н	утицај није вероватан

Табела 6. Критеријуми за оцењивање интензитета и значаја утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	+ 1	Мањи позитивни утицај
Повољан	+ 2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+ 3	Јак позитиван утицај

Табела 7. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Општински	О	Могућ утицај на нивоу општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу територије Просторног плана

Табела 8. Скала за процену сложеност/реверзибилност

Ознака	Опис
РЕ	Реверзибилан (повратан процес) - ефекти утицаја у окружењу се могу анулирати sukcesивним процесом
ИР	Иреверзибилан (неповратан утицај) - штете су толико велике да се првобитно стање не може вратити

Табела 9. Скала за процену временске димензије

Ознака	Опис
П	Привремен - утицај траје краћи временски период
ПО	Повремен - утицај се повремено јавља и кратко траје
Т	Последице утицаја су трајног карактера

Табела 10. Карактеристике утицаја у фази изградње

Врста утицаја	Вероватноћа	Интензитет и значај	Просторне мере	Сложеност/реверзибилност	Временска димензија
Загађење ваздуха	В	-1	Л	РЕ	П
Загађење површински вода	В	-1	Л	РЕ	П
Девастација и загађење земљишта	И	-2	Л	ИР	Т
Девастација станишта и биљног покривача	И	-2	Л	РЕ	П
Сеча шума	И	-1	Л	ИР	Т
Угрожавање фауне	И	-1	Л	РЕ	П
Угрожавање природних добара	И	-2	Л	ИР	Т
Угрожавање културних добара	В	0	Л	РЕ	П
Нарушавање предеоних вредности	И	-1	Л	РЕ	П
Угрожавање здравља и безбедности људи	М	-1	Л	РЕ	П

Табела 11. Карактеристике могућих утицаја у фази експлоатације у ванредним удесним ситуацијама (истицање гаса, пожар, експлозија)

Врста утицаја	Вероватноћа	Интензитет и значај	Просторне мере	Сложеност/реверзибилност	Временска димензија
Загађење ваздуха	И	-1	Л	РЕ	П
Загађење површински вода	М	-1	Л	РЕ	П
Девастација и загађење земљишта	И	-2	Л	ИР	Т
Девастација станишта и биљног покривача	И	-2	Л	РЕ	П
Уништавање шума (у случају пожара)	М	-2	Л	РЕ	П
Угрожавање фауне	В	-1	Л	РЕ	П
Угрожавање природних добара	М	-1	Л	РЕ	П
Угрожавање културних добара	Н	-	-	-	-
Нарушавање предеоних вредности	М	-1	Л	РЕ	П
Угрожавање здравља и безбедности људи	И	-2	Л	ИР	Т

3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Утицај гасовода на животну средину испољава се кроз три фазе:

1. изградња гасовода у којој су могућа загађења земљишта, ваздуха, подземних и површинских вода,
2. редовног рада гасовода у којој су потенцијални ризици везани за акцидентне ситуације које могу довести до цурења гаса, и
3. затварања објекта, санација и рекултивација, након које стање животне средине остаје непромењено.

Табела 12. Планска решења обухваћена проценом утицаја

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ ПРЕМА ЦИЉЕВИМА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	
Заштита природних и културних добара	
1	У заштићеним подручјима и целинама од значаја за очување биодиверзитета, спроводиће се законске мере заштите
2	Газдовање шумским земљиштем у складу са мерама заштите биодиверзитета, а у заштићеним подручјима у складу са мерама прописаним актима о заштити и условима надлежних институција; чиста сеча шуме ради постављања цевовода, која није предвиђена плановима газдовања шумама, врши се уз сагласност Министарства
3	Заштита станишта строго заштићених врста спровођењем прописаних мера заштите
4	Заштита културних добара ће се обезбедити реализацијом Планом прописаних мера заштите (Законске одредбе и услови надлежних институција)
Заштита квалитета ваздуха	
5	Развој и унапређење енергетског система - изградња транспортног гасовода за снабдевање становништва општине Бела Црква природним гасом, најчистијим енергентом
6	Примена мера заштите ваздуха при изградњи и експлоатацији система гасовода са пратећим објектима
Заштита и одрживо коришћење вода	
7	Укрштање и паралелно вођење гасовода са мелиорационим каналима (подземно и надземно), као и са инсталацијама водовода и канализације, према Планом дефинисаним правилима, у складу са условима надлежних институција и предузећа
8	Спровођење мера заштите при изградњи гасовода, којима ће се обезбедити да не дође до нарушавања природног површинског отицања воде и оштећења корита и положаја водотока који се прелазе (дефинисати техничком документацијом)
Заштита и одрживо коришћење земљишта	
9	Приликом извођења земљаних радова ће се обезбедити мере којима се неће нарушити структура земљишта, а приликом затрпавања рова ће се водити рачуна о враћању земљишних слојева
10	У експлоатационом и заштитним појасевима се успоставља трајна обавеза прибављања услова/сагласности од стране предузећа надлежног за газдовање гасоводом код планирања, пројектовања и извођења других грађевинских и земљаних радова и пренамене површина
Заштита здравља становништва	
11	Изградњом гасовода ће се обезбедити грејање на природан гас, који није токсичан, што ће унапредити квалитет животне средине, а индиректно и здравље људи предметног подручја
Смањење ризика од удеса (ванредних ситуација)	
12	Примена превентивних мера заштите живота и здравља становништва, у складу са мерама заштите од ванредних ситуација
Смањење буке	
13	У складу са законском регулативом ће се вршити мониторинг буке на ГМРС и према потреби примењивати мере за смањење буке
Мониторинг животне средине	
14	Вршити редован мониторинг емисије загађујућих материја током експлоатације гасовода на стационарним изворима (ГМРС)
15	Мониторинг стања квалитета површинских вода и наслага на дну спроводити док трају радови на изградњи гасовода
16	Мониторинг квалитета земљишта се врши на локацијама у непосредној близини гасовода током експлоатације, као и у зонама надземних пратећих објеката (ГМРС), са циљем провере могућег загађења земљишта, односно ради утврђивања цурења природног гаса.

3.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ

Приликом извођења грађевинских радова може доћи до локалног и привременог загађења ваздуха честицама прашине, услед рада грађевинске и транспортне механизације, заваривачких радова и рада дизел агрегата, пресицања туцаника и шљунка, бојења и приликом сушења обојених површина и сл., док се у току експлоатације гасовода уз примену прописаних мера, не очекује утицај на промену квалитета ваздуха.

Фаза изградње

Током изградње гасовода и објекта ГМРС, долази до повећане количине прашине у ваздуху због земљаних радова - ископа рова и насипања земљишта, кретања грађевинске механизације земљаним путевима и по градилишту. Ова појава је краткотрајна јер се честице прашине брзо таложе.

Загађења ваздуха се јављају и на местима где се врши заваривање цеви на самом градилишту, а загађујуће материје зависе од врсте и квалитета електрода, које се користе.

Наведени утицаји су ограничени само на време трајања радова и локалног су карактера.

Фаза експлоатације

Током редовног технолошког процеса, при поштовању свих процедура рада, не долази до испуштања гаса у атмосферу на траси гасовода (осим на постројењу ГМРС).

У току редовног рада постројења ГМРС, у атмосферу се емитују мање количине димних гасова, настали сагоревањем природног гаса у ложишту котларнице. Ови гасови представљају потенцијалне загађиваче ваздуха, а њихов састав зависи од хемијског састава природног гаса и коефицијента вишка ваздуха (може се појавити минимална емисија CO_2 и NO_2).

Контролисано испуштање гаса се спроводи приликом редовног ремонта, чишћења и испитивања гасовода, при чему гас који се испусти, одлази у атмосферу и нема негативног утицаја на животну средину.

3.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ

Фаза изградње

На местима где се гасовод укршта са каналом ДТД не долази до поремећаја у режиму протока површинских и подземних вода. То подразумева предузимање одговарајућих мера за отицање воде - каналисање, дренажање или одвођење помоћу црпних пумпи. Прелазак канала ХС ДТД предвиђа се методом косо усмереног бушења. Дубина полагања гасовода је најмање 2 m испод граничног профила деформације корита и обала водене препреке са којом се укршта гасовод.

Изградња гасовода имаће утицај на постојећи квалитет воде у каналу ДТД, са којим се укршта у виду замућења, које ће бити локалног или привременог карактера. Опсег утицаја на водотоке је директно пропорционалан трајању изградње и обиму радова.

Негативни утицаји на подземне воде могући су само у акцидентним ситуацијама - исцуривање или просипање горива из грађевинских машина током периода изградње и имају привремени карактер.

Приликом коришћења воде, која се користи током изградње, пре враћања у водоток потребно је извршити пречишћавање.

Фаза експлоатације

Цевоводни систем за транспорт природног гаса и постројење за мерење и редукцију притиска гаса су тако пројектовани да, при нормалном режиму рада, не долази до испуштања природног гаса у водотокове.

Приликом косо усмереног бушења, гасовод се полаже дубље од прогнозираних деформација корита, што штити гасовод од свих механичких оштећења, чиме је обезбеђена сигурна заштита цевовода током експлоатације.

У периоду експлоатације гасовода вода се не користи, тако да нема загађења воде, као природног ресурса. Негативни утицаји могу се јавити у случају хаварије на цевима, а настају искључиво као последица радова приликом поправке-замене цеви, у виду замуљивања околних површина; наведени утицаји су краткотрајни, привремени и нестају по завршетку радова.

3.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ЗЕМЉИШТЕ

Фаза изградње

За време извођења радова, при изградњи гасовода, доћи ће до промена на површинском слоју земљишта (услед копања рова, монтаже цевовода, БС, ОЧС, ПЧС и ГМРС).

Приликом изградње линијског дела гасовода и пратећих објеката долази до:

- привременог отуђења земљишта у границама зоне додељеног земљишта;
- измена у рељефу (копање ровова, темељних јама и сл.);
- уништавања плодног слоја земљишта у границама зоне додељеног земљишта;
- загађења земљишта.

До загађења земљишта током периода изградње може доћи првенствено због:

- изливања горива, мазира, вода које су загађене нафтним дериватима;
- затрпавања подручја око градилишта;
- прашења током грађевинских радова, кретања механизације, претовара грађевинских материјала и др.

Највећи негативни утицаји на земљиште везани су за фазу припреме терена за градњу и фазу изградње гасовода Тилва-Бела Црква и ГМРС Бела Црква, када долази до привремене и трајне промене намене земљишта.

Приликом ископавања земљишта, постављања цеви и затрпавања рова, доћи ће до нарушавања структуре земљишта на месту постављања гасовода. Приликом затрпавања рова требало би водити рачуна о враћању земљишних слојева, при чему хумусни слој мора бити на површини.

Током извођења земљаних радова, услед кретања машина, доћи ће до привремене деградације једног дела земљишта, односно до његовог сабијања.

Трајном пренаменом земљишта за ГМРС је обухваћен ободни део насеља Бела Црква.

Приликом обављања радова изградње објеката гасовода, грађевински и други отпад настајаће у фази припреме терена за градњу и током изградње. Током изградње гасовода, односно приликом извођења грађевинских радова, настајаће различите врсте грађевинског и комуналног отпада, који се мора одлагати на за то предвиђене локације. Приликом експлоатације самог гасовода не настаје отпад.

Фаза експлоатације

При уобичајеној експлоатацији гаса не долази до испуштања гаса или кондензата гаса у земљиште, а обзиром да се процес одвија у затвореном цевоводном систему не постоји могућност загађења земљишта.

Редовна експлоатација гаса неће утицати на постојећи квалитет земљишта кроз које пролази, а по изградњи гасовода обавезна је рекултивација земљишта у зони свих остварених радова.

Током процеса експлоатације линијског дела гасовода отпад настаје само као резултат периодичног чишћења унутрашњости гасовода. Процес чишћења гасовода се обавља једном годишње, при чему се отпад одлаже под контролисаним условима.

3.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА ДОБРА (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)

На предметном подручју се налазе заштићена природна добра Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“, Предео изузетних одлика „Караш - Нера“ и станишта заштићених врста, као добра која приоритетно треба ставити под заштиту. Како планирани гасовод пролази претежно кроз зону III степена заштите Резервата и малим делом кроз зону II степена заштите (к.о. Гребенац), на овом простору неопходно је применити дефинисане мере заштите. Коришћење шума Резервата ће бити усаглашено са режимима заштите.

Најзначајнији и најјачи негативни ефекти на **биљне заједнице** испољавају се у фази припреме терена за градњу и током изградње. На деоницама, на којима линијски део гасовода прелази преко пољопривредног земљишта, ови утицаји су привременог карактера, а нешто дужи утицај је на деоницама, где гасовод прелази преко ливада и пашњака.

Ипак, највећи негативан утицај испољиће се на деоницама где траса гасовода пролази кроз шумски појас. Ширина радног појаса гасовода у подручју шума је 12 m (по 6 m са обе стране осе цевовода). Та површина ће променити намену и трајно ће се изузети из шумарске производње.

На том коридору се врши „тотална сеча“. Због безбедности гасовода, дрвеће у појасу непосредне заштите гасовода не сме се више обновити, чак се морају вршити сталне контроле и редукција изниклог младог дрвећа, да не би дошло до постепеног сукцесивног обнављања шуме.

Рашчишћавање терена, уклањањем вегетације дуж трасе гасовода, има директне последице и на биодиверзитет. Овакве активности у простору доводе до губитака природних станишта, нарушавања генетске разноврсности и бројности биљних и животињских врста и екосистема, а посебан утицај имају на живе организме у земљишту.

Фаза изградње

Најзначајнији негативни ефекти на биљне заједнице испољавају се у фази припреме терена за градњу и током изградње. Утицај на вегетацију током изградње гасовода може бити трајан и/или привремен. Трајни губитак односи се на подручје намењено за изградњу ГМРС Бела Црква и приступног пута, као и дела подручја Делиблатске пешчаре где пролази планирани гасовод кроз шумски појас и где се изводи крчење шумске вегетације у ширини од 12 m (по 6 m са обе стране од осе цевовода). Због безбедности гасовода, дрвеће у заштитном појасу гасовода се не сме више обновити.

Привремени губитак биљних заједница везан је за припрему терена, која захтева скидање површинског слоја хумуса. При томе треба узети у обзир да ће до обнављања вегетације доћи спонтано, природним путем (сукцесијом). Једино се овде, у односу на читав простор Србије, налазе ретке врсте: банатски божур, степски божур, панчићев пелен, шерпет и коцкавица Дегенова.

У фази изградње доћи ће до угрожавања **фауне** због буке и кретања механизације, која се користи за извођење земљаних и других грађевинских радова. Активности које производе буку могу бити: рашчишћавање терена, ископ ровова, повезивање цеви и заваривање, полагање цеви и затрпавање ровова, што може утицати на део станишта нарочито птица, које ће се повући са ових терена. Због присуства великог броја врста птица, од којих су многе ретке и угрожене, подручје пешчаре је уврштено у најзначајнија станишта птица у Европи- ИБА подручје. Из групе грабљивица, које су најугроженије, заступљене су врсте као што су: банатски соко, орао крсташ и орао кликташ. По завршетку изградње и формирања биљних заједница, предпоставља се да ће се полако вратити и део животињског света.

Фаза експлоатације

У фази експлоатације гасовода у редовном режиму рада, гасовод нема утицаја на флору и фауну.

3.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ШУМЕ

Фаза изградње

Уз сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине, подручје Делиблатске пешчаре, где се врши чиста сеча шума ради просецања пролаза за постављање цевовода, неће се вратити у првобитно стање због безбедности гасовода, односно дрвеће се не сме обновити у заштитном појасу гасовода. Чиста сеча шуме, која није предвиђена плановима газдовања, може да се врши уз сагласност Министарства ради постављања цевовода, ако се тиме не угрожавају приоритетне функције шума, што је и установљено од стране Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство.

Фаза експлоатације

Због безбедности гасовода, шумски појас у ширини од 12 m се не обнавља на траси гасовода.

3.6. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО

Изградњом планираног гасовода омогућиће се снабдевање становништва општине Бела Црква природним гасом и унапредиће се квалитет животне средине посматраног подручја елиминацијом индивидуалних ложишта, као извора загађивања ваздуха. Обзиром да је одређивање положаја коридора гасовода просторно усклађено са грађевинским подручјима постојећих насеља и другим природним и створеним вредностима у окружењу, његова изградња неће имати негативног утицаја на становништво.

Природни гас није токсичан гас, па се у редовном режиму рада и поштовањем технолошких процедура неће јавити негативни утицаји на **здравље и безбедност људи**.

У случају удеса експлозије и пожара, угрожени су људи који су запослени и сви који се нађу у зони утицаја ширине око 100 m. Друга врста утицаја се односи на настанак гасова који се јављају потпуним или непотпуним сагоревањем природног гаса (угљен-диоксид (CO₂) и угљен - моноксид (CO). Не постоји реална опасност од ефеката ових гасова, пошто се траса гасовода и објекти у систему налазе на довољној удаљености од насеља.

Бука је специфичан вид загађења. Повећан ниво буке неповољно утиче на човеково здравље, психомоторне способности и радни учинак.

У фази изградње гасовода, бука се јавља на градилишту као неминовна последица рада грађевинских машина, али обзиром да је гасовод у великом делу дислоциран од насеља, овај утицај на становништво је мали и привремен.

У фази експлоатације, на траси гасовода бука се не јавља. Појачана бука се може јавити једино на ГМРС. Уколико дође до прекорачења дозвољеног нивоа буке примењују се адекватне мере заштите (пригушивачи буке на пратећим објектима гасовода).

3.7. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА

Обзиром да траса предметног транспортног гасовода прелази преко утврђеног споменика културе-археолошко налазиште „Шљункара-Бела Црква“, у зони заштите овог археолошког налазишта (графички приказ) обавезна мера заштите је вршење заштитних археолошких ископавања пре отпочињања било којих земљаних радова. Такође, приликом изградње објеката у функцији гасовода неопходно је током свих земљаних радова на означеном делу трасе (графички приказ) обезбедити перманентни надзор стручног лица.

Поштовањем прописаних мера заштите, имплементација планских активности ће имати позитиван утицај на непокретна културна добра у обухвату Просторног плана, који се односи на:

- комплетирање базе података за археолошке локалитете на подручју посебне намене;
- брз и ефикасан рад на појачаној заштити непокретних културних добара;
- унапређен приступ значају и презентацији откривених добара материјалне културе;
- идентификацију културног наслеђа као развојног потенцијала ширег подручја.

3.8. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА УСЛЕД ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА

Испуштање гаса у атмосферу може се посматрати само у случају нежељених догађаја, које технолошки поступак дозвољава (повећање притиска изнад планираног) и оних који технолошким поступком нису дозвољени, али су могући - у случају акцидента.

Током периода експлоатације односно транспортовања природног гаса, може се повремено догодити да се на појединим линијским деоницама региструје (недозвољено) испуштање гаса у атмосферу на за то предвиђеним контролним цевима (одушне луле) који се налазе на крајевима заштитних цеви, у које се постављају гасоводи, у зони где постоји опасност од оштећења гасовода, као што су сва места укрштања гасовода са путевима и пружним прелазима.

Уколико се гас (детекторима) детектује на контролним цевима, то значи да је на делу гасовода, који се налази у заштитној цеви, дошло до пробоја херметичности и испуштања гаса. У том случају, гас се испушта преко контролних цеви - лула и приступа се санацији гасовода односно замени цеви. Изненадне појаве истицања гаса на контролним лулама нису део редовног технолошког поступка, већ су ванредне хаваријске ситуације, које су могућ али редак догађај, а њихова учесталост није предвидива.

Количина испуштеног гаса има мањи краткотрајан утицај на квалитет ваздуха, на уско локалном нивоу. Испуштање гаса у атмосферу може се догодити и на мерно регулационим станицама, у случају неочекиваног повећања притиска, што су такође ретки догађаји и њихова фреквенца није предвидива. Догађаји нису део редовног функционисања, али их технолошки поступак дозвољава. Предвиђени су у случају наглог повећања радног притиска, изнад планираних вредности.

Природни гас не садржи токсичне супстанце, метан је један од гасова који изазива ефекат стаклене баште.

У ваздух се повремено емитују димни гасови сагоревања природног гаса из котларнице, које се граде уз мерно - регулационе станице, на којима се у случају потребе врши догревање гаса у цевоводима до предвиђене технолошке температуре. Може се појавити минимална емисија CO₂ и NO₂, која је далеко испод дозвољене и неће знатно утицати на промену измерене вредности емисије, загађивање околине, нити ће угрозити здравље људи, флору и фауну у околини. Минимална емисија CO₂ и NO₂, која је далеко испод дозвољене, један је од основних разлога због кога је природни гас проглашен еколошким горивом.

Траса гасовода, а самим тим и места укрштања са другим инфраструктурним објектима, где се постављају контролне цеви - луле, налазе се потпуно ван насељених места, где је природно проветравање одлично, те самим тим концентрације, које се у очекиваним околностима могу наћи у ваздуху, не утичу на квалитет ваздуха у насељеним местима.

Зоне опасности, услови за настанак удеса и могући сценарио

Да би се извршила процена опасности у случају удеса, потребно је претходно дефинисати могуће удесне ситуације, а то су:

- цурење гаса - акцидентна ситуација,
- пожари и експлозије - акцидент.

Цурење природног гаса

Уколико би дошло до неконтролисаног истицања природног гаса из гасовода, који би се емитовао у атмосферу, брзина распрострањања загађења у ваздуху зависила би од тренутних метеоролошких услова. Настало загађење било би локалног и привременог карактера.

Пожар и експлозија

У случају појаве пожара на надземним инсталацијама, долази до емисије продуката непотпуног и потпуног сагоревања природног гаса. Узимајући у обзир претпостављено време трајања пожара (кратко), карактеристике простора (отворен), као и најчешће временске прилике на локацији гасовода, доћи ће до локалног и привременог загађења ваздуха у околини места пожара, без трајних последица по здравље околног становништва.

Из наведеног произилази да може да дође до угрожавања ваздуха.

Зоне угрожене експлозивном смешом на гасоводном систему представљају простор у коме се могу појавити запаљиве смеше при транспорту и ускладиштењу запаљивих гасова. У односу на степен избијања пожара и експлозија, зоне опасности стандард SRPS EN.60079-10-1 класификује на следећи начин:

- зона опасности 0 - учесталост и трајање експлозивних смеша ваoma велика;
- зона опасности 1 - учесталост и трајање експлозивних смеша је очекивана;
- зона опасности 2 - учесталост појаве мало вероватна, а трајање експлозивних смеша ваoma кратка.

При обављању радова у зонама опасности, корисник постројења и уређаја мора да предузме потребне мере безбедности, како би се избегли пожари и експлозије.

Експлозија може настати уколико се створи концентрација од 5% до 15 % природног гаса у смеси са ваздухом уз још један услов постојања отвореног пламена, као иницијатора паљења. Зависно од састава гаса, притиска и граница паљења (експлозивности), најнижа температура паљења природног гаса креће се од 595 до 645 °C.

Основне опасности које прете од експлозије су:

- термичка радијација,
- интензитет удара исказан као надпритисак,
- летећи фрагменти.

Последица експлозије су и летећи фрагменти који потичу од резервоара или делова околног простора. Ваoma је тешко предвидети дистрибуцију опасних фрагмената са било каквом поузданошћу, зато што је немогуће одредити колики би био број фрагмената, као и могући правац њиховог лета.

Тачне последице удеса није могуће предвидети јер он зависи од више различитих фактора:

- величине облака гаса у тренутку паљења,
- начина паљења облака гаса,
- тренутних временских прилика, као и руже ветрова.

Најчешћи сценарио удеса код гасовода је: истицањем гаса, ниво штете је минималан, уколико не постоји тренутно паљење и хаварија се отклони.

Када је класични пожар у питању, узима се у обзир постојећи одговарајући пројекат заштите од пожара. Главни пројекат заштите од пожара обухвата организацију безбедности и заштиту на раду, процену ризика на објекту-инсталацијама, процену ризика у ближој и даљој околини, поступке у случају удеса, као и систем комуникације, опрему и средства одговорна за удес, обуку запослених, проверу система безбедности, процедуру евидентирања удеса, као и писана упутства о поступцима у случају удеса.

Скенирање протока гаса се врши на сваких 20-30 секунди. Било какав пад притиска у гасоводу ће бити регистрован, тако да ће се јасно видети на којој деоници или станици долази до цурења гаса. У случају неконтролисаног истицања гаса из перфорације цеви или арматуре цевовода на некој деоници гасовода, у Диспечерском центру се региструје пад притиска гаса. Тада долази до аутоматског затварања блок вентила, при брзини пада притиска од највише 3,5 bar/min., што затвара проток гаса на тој деоници гасовода. Кугласта славина са гасним актуатором, у случају пада притиска, тренутно реагује на пад притиска, а до затварања славине долази у року од 60 секунди. Место хаварије се локализује и поправља.

Свака деоница гасовода, између два запорна органа, опремљена је уређајима за испуштање гаса, тако да се може испразнити у атмосферу у року од највише два сата. Непостојање запаљивих и експлозивних смеша се констатује употребом детектора.

Реалан приступ за оцену могућег акцидента на гасоводу високог притиска, а да није најгори случај - пуцање цеви по целом отвору и при максималном радном притиску, није прецизно дефинисан ни у једном стандарду за транспорт природног гаса.

Сценарио пожар

Главним пројектом заштите од пожара предвиђене су превентивне мере, реаговање у случају појаве пожара и експлозије, као и мере санације.

4. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Заштита и унапређење квалитета животне средине оствариваће се спровођењем следећих мера:

Мере предвиђене законским и подзаконским актима

У мере предвиђене законима и другим прописима и стандардима подразумева се примена истих при пројектовању, примена норматива и стандарда код избора и набавке уређаја и опреме за предложени производни процес, као и примена свих мера у току изградње и експлоатације, које су дефинисане у општим техничким условима градње.

Мере из ове тачке обухватају и услове, које утврђују надлежни државни органи и организације код издавања одобрења и сагласности за изградњу објекта, извођење радова и употребу објекта, односно отпочињање процеса експлоатације објекта.

4.1. ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ МЕРЕ

Фаза изградње

За смањење, или спречавање штетних утицаја требало би спровести следеће мере:

- изградњу објекта у потпуности прилагодити пројектној документацији, као и захтевима надлежних институција;
- пројектну документацију у потпуности урадити према важећим законским оквирима;
- распоред регулационе и сигурносне арматуре извршити тако да инсталација буде осигурана од прскања услед неконтролисаног пораста притиска;

- спајање инсталације извршити одговарајућим наставцима, прикључцима и варовима од стране атестираног вариоца; избор цеви мерне, регулационе и сигурносне арматуре извршити према важећим прописима и стандардима за ову врсту инсталације;
- по завршеној монтажи, предвидети бојење надземне инсталације у циљу заштите од корозије, као и одговарајућу изолацију подземног дела инсталације;
- по завршеној монтажи инвеститору предати атесте уграђене опреме, као и упутства за руковање и одржавање;
- као најважнију превентивну меру која се предузима, у циљу смањења вероватноће настанка пожара или експлозије предвидети могућност регулације рада инсталације као и аутоматског затварања протока гаса, уколико пад притиска у гасоводу пређе пројектом предвиђене границе;
- предвидети додатне мере заштите (употреба заштитне цеви и сл.) на свим местима проласка гасовода испод комуналних инсталација, као и на местима где прикључци комуналних инсталација појединих објеката пролазе изнад или у непосредној близини гасовода.

Фаза експлоатације

- Природни гас у цевоводу (гасоводу) мора да буде у затвореном технолошком процесу. Из постројења не сме да буде емисије угљоводоника, нити могућности њиховог испуштања, осим на местима, која су предвиђена техничком документацијом.
- У случају оштећења гасовода, неопходно је заменити оштећену и неисправну опрему.
- Чишћење гасовода се врши крацером, а отпад од чишћења се предаје сертификованој компанији за збрињавање отпада.
- Траса гасовода мора бити видно обележена одговарајућим ознакама.
- На прилазу и у кругу ГМРС Бела Црква морају бити постављане табле забране и упозорења (забрањен приступ незапосленим, забрањено уношење отвореног пламена, светиљки са пламеном, средстава за паљење и пушење, забрањена употреба алата који варничи, забрањено коришћење грејних уређаја са отвореним пламеном, ужареним и прекомерно загрејаним површинама, забрањено држање и смештај материјала, који је склон самозапаљењу).
- Инсталацијом могу руковати само обучена и за то овлашћена лица.
- Потребно је обезбедити сталну контролу над функционисањем инсталације и уређаја, као и потребне мере за заштиту од свих врста оштећења.
- Предвиђа се систем катодне заштите ради спречавања корозије гасовода.
- У случају и најмање неисправности гасне инсталације, корисник је дужан да моментално обустави експлоатацију те гасне инсталације, све док се узрок неисправности не отклони.

4.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

4.2.1. Мере заштите ваздуха

а) током изградње објекта

- најзначајнији извор загађења атмосфере током изградње је емисија издувних гасова из механизованих средстава рада, који учествују у изградњи објекта. Како се ради о само периодичном утицају ограниченог обима, није потребно спроводити мере заштите животне средине, осим у случају ако надлежне институције наложе другачије.

б) за време експлоатације објекта

- у току експлоатације неопходна је редовна провера могућих повреда херметичности гасовода и славинске арматуре;

- предвидети редован мониторинг емисије загађујућих материја према Плану мониторинга у фази експлоатације;
- повремена испуштања гаса вршити према предвиђеној динамици, при чему на једној локацији не сме бити једновремених испуштања са различитих извора, због могућности кумулативног ефекта;
- приликом пражњења или неконтролисаног истицања гаса у атмосферу из гасовода или дела инсталације сачиниће се извештај о испуштеним количинама;
- вршити мерење димних гасова у складу са Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16);
- у случају акцидента - пожара, или експлозије долази до загађења ваздуха, које се у том случају не може спречити нити смањити. С тога су неопходне превентивне мере, како би се смањила вероватноћа акцидентних ситуација.

в) након затварања објекта

- објекат нема никакав утицај на ваздух.

4.2.2. Мере заштите вода

а) током изградње објекта

- Очувати зелене коридоре уз водене токове, чиме се обезбеђује одржавање корита водотокова, заштита вода и спречава ерозија земљишта;
- при изградњи гасовода не сме да дође до нарушавања природног површинског отицања воде као ни оштећења корита и положаја водотока који се прелазе.
- у техничкој документацији утврдити где је потребно предвидети радове на осигурању и обезбеђењу корита кроз које пролази траса гасовода, као и профила каналске мреже;
- уколико дође до непланираног изливања загађујућих материја у водене токове неопходно је одмах обуставити рад и хитно покренути поступак санације у сарадњи са надлежним институцијама;
- као потенцијални загађивач може се јавити и раствор бентонита; у овом случају обезбедити сакупљање, транспорт и истовар заосталог бентонита на најближу депонију комуналног отпада.

б) за време експлоатације објекта

- Ознаке за обележавање трасе гасовода и знаци упозорења на прелазу гасовода испод канала морају бити постављени са обе стране канала;
- при било којем испуштању у водотокове мора се водити рачуна о максималним количинама опасних материја које се не смеју прекорачити у складу са законским регулативама.

в) након затварања објекта

- У случају доношења одлуке о стављању гасовода ван експлоатације, или његове потпуне демонтаже, претпоставља се да ће утицај на воде, бити приближно аналоган утицају који је био присутан у моменту градње објекта, па мере заштите биће аналогне мерама у фази изградње.

4.2.3. Мере заштите земљишта

а) током изградње објекта

- дефинисане су зоне утицаја, лево и десно од трасе;
- радове вршити строго у зони предвиђеној за грађевинске радове;
- за извођење радова користити постојеће путеве, стазе и већ коришћена подручја како се не би нарушавале природне површине;
- све складишне локације, одлагалишта, депоније и приступне путеве лоцирати тако да буду удаљене од заштићених подручја;
- на подручју СРП Делиблатска пешчара поштовати строге услове за изградњу објекта и уређење земљишта;
- забрањено је било какав материјал депоновати у границама заштићених подручја СРП „Делиблатска пешчара“ и ПИО „Караш-Нера“;

- предвидети рационално коришћење земљишта, као природног ресурса и минималну производњу отпада који је потребно депоновати;
- плановима тј. пројектом организације радилишта, за сваку деоницу трасе треба да се дефинишу и обезбеде привремене локације за складиштење потребног грађевинског материјала и опреме, привремене локације за сакупљање комуналног отпада и њихову редовну евакуацију од стране локалних комуналних служби;
- у случају изливања нафте и нафтних деривата, горива, машинског и другог уља угрожено земљиште посути сорбентом, скинути контаминирани слој земље и насути неконтаминираним; загађени слој земљишта мора се отклонити и исти ставити у амбалажу која се може празнити само на, за ту сврху, предвиђеној депонији.
- после завршетка грађевинских радова неопходно је земљиште вратити у првобитно стање;
- све завршне земљане радове треба ускладити са постојећим контурама (геопластиком) терена;
- рекултивацију земљишта и подизање тзв. „зелених појасева“ вршити аутохтоним врстама биљака уз вођење рачуна о погодним врстама и изгледу појасева, према условима надлежних институција. Ово се посебно односи на интервенције и захвате на местима, где су сачувани екосистеми у свом изворном облику или мало измењеном облику.

б) за време експлоатације објекта

- забрањено је било какво моделовање рељефа;
- забрањено је трајно депоновање отпада уз трасу гасовода;
- на делу пољопривредних површина кроз које пролази гасовод, у експлоатационом појасу, забрањује се гајење култура чија дужина корена прелази 1 m односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m, да се не наруши структура земљишта око цеви. Високо растиње, због последица које може изазвати корење на ужем подручју трасе, би требало бити одстрањено. Поред сече, потребно је из земље у истом подручју појаса извадити све остатке корења, како не би дошло до секундарног раста растиња;

в) након затварања објекта

- објекат нема никакав утицај на земљиште. Опрема (гасовод) може да остане у земљи јер је у том случају загађење земљишта занемарљиво. Инвеститор ће донети одлуку, у зависности од стања опреме, да ли ће опрему оставити у земљи или ће монтирати на некој другој локацији, да ли ће је продати, или ће поднети захтев (уколико опрема није за даље коришћење) за категоризацију отпада надлежној установи;
- у случају доношења одлуке о стављању гасовода ван експлоатације, или његове потпуне демонтаже, претпоставља се да ће утицај на земљиште бити приближно аналоган утицају, који је био присутан у моменту градње објекта па према томе и мере заштите биће аналогне мерама у фази изградње;
- по демотирању опреме, земљиште је потребно вратити у првобитно стање, односно биће подвргнуто рекултивирању (у складу са пројектом рекултивације).

4.2.4. Мере заштите шума и шумског земљишта

а) током изградње објекта

- сечу шума и појединачних стабала ограничити на најмању меру и придржавати се услова Покрајинског завода за заштиту природе и „Војводина шума“;
- приликом извођења сече стабала, сви остаци дрвећа који немају употребну (привредну) вредност морају се извући са стазе и одложити на одговарајуће место;

б) за време експлоатације објекта

- у експлоатационом појасу гасовода забрањено је садити дрвеће и друго растиње чији корени досежу дубину већу од 1 m, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m;
- експлоатациони појас рекултивисати травом.

в) након затварања објекта

- извршити рекултивацију и обнову шума у складу са условима Зваода за заштиту природе.

4.2.5. Мере заштите природних добара

Током изградње и експлоатације планираног гасовода, неопходно је реализовати следеће мере:

1. на заштићеним подручјима неопходно је испоштовати мере заштите природе прописане Актима о проглашењу заштићених подручја;
2. пре почетка активности обратити се управљачима ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“ Панчево и ЈП „Дирекција за изградњу општине Бела Црква“ из Беле Цркве који су према члану 68. Закона о заштити природе дужни да спроводе прописане режиме и мере заштите и обезбеде надзор над спровођењем услова и мера заштите природе.
3. на подручју под режимом заштите I (првог) степена нису дозвољене било какве активности;
4. није дозвољено кретање и реализовање активности у заштићеним подручјима без присуства представника Управљача;
5. техничке поправке механизације, које могу да угрожавају стање заштићеног подручја (нпр. замена уља, хидрауличних цеви, итд.) забрањено је вршити унутар заштићеног подручја;
6. приликом извођења земљаних радова:
 - обавезно издвојити површински (хумусни) слој земљишта и исти користити за санацију терена након завршетка радова;
 - завршетком радова оштећену површину поравнати и покрити издвојеним слојевима земљишта површинског слоја, чиме се омогућује спонтано обнављање аутохтоне вегетације;
 - оштећене површине поравнати до те мере да се омогући редовно кошење вегетације;
 - обезбедити кошење локације најмање два пута током вегетационог периода, у сарадњи са Управљачем;
7. сав вишак земљаног и другог материјала обавезно уклонити са предметне локације. Забрањено је било какав материјал депоновати у границама заштићених подручја СРП „Делиблатска пешчара“ и ПИО „Караш - Нера“, као и на стаништима заштићених дивљих врста од националног значаја;
8. одговорно особље, које је задужено за извођење и контролу радова на терену, морају бити упознати са ограничењима и забранама, које проистичу из релевантног националног законодавства, посебно Решења о условима заштите природе, које издаје Завод и у коме су прецизирани услови и под којима се може градити транспортни гасовод;
9. мазиво и гориво потребно за снабдевање механизације, неопходно је транспортовати, депоновати (чувати) и њима руковати, поштујући при том мере заштите прописане законском регулативом, која се односи на опасне материје. У случају изливања опасних материја (гориво, машинско уље и сл.) загађени слој земљишта мора се отклонити и исти ставити у амбалажу, која се може празнити само на за ту сврху, предвиђеној локацији; на месту акцидента нанети нови, незагађени слој земљишта;
10. предвидети обавезу сакупљања комуналног отпада, током радова, у одговарајуће посуде, или на други одговарајући начин и обезбедити њихову редовну евакуацију на градску депонију;
11. извођач радова је обавезан да, уколико у току радова пронађе геолошка или палеонтолошка документа, која би могла представљати заштићену природну вредност, иста пријави министарству надлежном за послове заштите животне средине као и да предузме све мере заштите од уништења, оштећења или крађе.

4.2.6. Мере заштите културних добара

Обзиром на то да се у обухвату Просторног плана налази један утврђени споменик културе - археолошко налазиште „Шљункара - Бела Црква“, преко кога прелази траса предметног транспортног гасовода сабирна гасна станица Тилва - Бела Црква, обавезно је обезбедити вршење заштитних археолошких ископавања пре отпочињања било којих земљаних радова, која ће обухватити подручје зоне налазишта угрожено изградом трасе гасовода и коридора заштите гасовода. На траси гасовода се налазе делови још једанаест локалитета са археолошким садржајем, па је током вршења свих земљаних радова неопходно обезбедити перманенти надзор стручних лица.

У делу обухвата Просторног плана, где није обавезан археолошки надзор приликом извођења земљаних радова, уколико се у току извођења земљаних и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах прекине радове и о томе обавести надлежни завод за заштиту споменика културе, као и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен.

4.2.7. Мере заштите од буке и вибрација

Фаза изградње

- Током извођења радова треба користити савремену механизацију (ниво буке је условљен врстом машина) и ефикасно изводити радове;
- запослене на изградњи и при контроли рада гасовода опремити заштитном опремом, која ће их штитити од негативних утицаја буке.

Фаза експлоатације

- У складу са законском регулативом предвидети мониторинг буке на ГМРС;
- придржавати се упутстава произвођача опреме, која је димензионисана тако да не прелази законске оквири буке, у складу са Законом о заштити од буке у животној средини.
- уколико ниво буке пређе дозвољену границу, потребно је применити неку од додатних мера заштите, која ће бити технички најподобнија за конкретну ситуацију у циљу смањења буке, као што су пригушивачи буке иза регулатора;
- у току експлоатације на траси гасовода нису потребне посебне мере заштите од буке и вибрација.

Након затварања објекта

- Нема негативних утицаја.

4.2.8. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре

За инфраструктурне објекте мере и обавезе произилазе из прописа о техничким нормативима и стандардима, мерама и условима, које надлежни органи издају при постављању и извођењу, односно изградњи објекта.

4.2.9. Мере заштите живота и здравља људи

У контексту заштите природних ресурса (вода, ваздух и земљиште), Просторним планом су предвиђене одређене мере и активности, чијом реализацијом ће се зауставити њихова даља деградација, унапредиће се квалитет животне средине, а индиректно и здравље људи овог подручја. Такође, мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на становништво, дате су и у посебним законским и подзаконским актима, који се односе на здравље и безбедност и заштиту на раду.

Осим редовних мера за заштиту живота и здравља људи, неопходно је реализовати и мере заштите у случају ванредних ситуација и удеса. У том смислу, у циљу заштите живота и здравља становништва, неопходно је стриктно поштовати урбанистичке и друге услове и нормативе, дефинисане низом законских и подзаконских аката.

4.2.10. Мере заштите од ванредних ситуација

Процена опасности од удеса је рађена према методолошким оквирима, који су прописани *Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса*. Обим и степен детаљности примерени су хијерархијском нивоу и значају планског документа и доступним подацима у тренутку израде плана.

У процесу транспорта гаса гасоводним системом, у случају исцуривања гаса, постоји реална опасност од пожара и експлозија због физичко-хемијских особина природног гаса. Метан, експлозиван и запаљив гас, чини и до 95% природног гаса, а други запаљиви и експлозивни гасови, који чине примесе су присутни у знатно мањем проценту.

Због идентификације опасности, треба узети у обзир основне физичко хемијске карактеристике природног гаса јер он представља смесу горивих и негоривих гасова са доминацијом метана (руски гас садржи преко 95% метана, етана (C_2H_6), пропана (C_3H_8), бутана (C_4H_{10}) и других засићених угљоводоника (општа хемијска ознака C_nH_m), као горивих гасова. Негориви гасови у природном гасу су: азот (N_2), угљендиоксид (CO_2) и други.

Превентивне мере заштите

Нарочита пажња при пројектовању гасовода усмерена је на превентивне мере заштите, заснованим на актуелној законској регулативи. Превентивне мере заштите се односе на:

- редовну контролу сигурносне опреме и свих инсталација од стране запосленог особља,
- организоваће се периодични обиласци трасе са следећим циљем: контрола пропуштања, контрола стања заштитног појаса трасе гасовода и контрола стања изолације,
- периодичну контролу свих инсталација од стране овлашћених лица, о чему се води евиденција,
- редовну контролу уземљења инсталација, употребу алата који не варничи,
- спровођење посебних мера обезбеђења при извођењу заваривачких радова на опреми, а на основу прописа и упутстава,
- редовно одржавање и чишћење круга и самог објекта,
- примену и контролу примене средстава личне заштите,
- периодичну противпожарну обуку запослених радника,
- постављање табли забране и упозорења (забрањен приступ незапосленим, забрањено уношење отвореног пламена, светиљки са пламеном, средстава за паљење, пушење, забрањена употреба алата који варничи, забрањено коришћење грејних уређаја са отвореним пламеном, ужареним и прекомерно загрејаним површинама, забрањено држање и складиштење материјала који је склон самозапаљењу),
- израду Главног плана заштите од пожара,
- израду техничко-технолошког упутства за рад на опреми и инсталацијама објекта,
- израду техничко-технолошког упутства за прво пуштање у рад система, средстава и опреме на објекту,
- израду техничко-технолошког упутства о електро уређајима у „Ех“ заштити (одржавање, контроле и прегледи по скицама),

- израду техничко-технолошког упутства о електро-енергетским уређајима са скицама,
- израду техничко-технолошког упутства за гашење пожара са скицама и одређеном техничком симболиком,
- за све уређаје, опрему и средства која се уграђују и постављају на постројењу обезбедиће се јавне исправе (атести),
- провера стања унутрашње корозије и чишћење гасовода од воде, кондензата и другог садржаја врши се интелигентним крацером,
- за контролу функционалности система катодне заштите предвиђено је постављање дуж трасе гасовода одговарајући број контролно мерних стубића,
- видно обележавање зона заштите од пожара, и друго.

Мере приправности и одговора на удес

- За заштиту од пожара обезбедити одговарајућу атестирану опрему;
- противпожарна опрема се мора поставити према диспозицији из пројекта, коју даје пројектант одговоран за противпожарну заштиту;
- вршити редовну контролу свих противпожарних елемената - опреме и инсталација;
- обавезна је основна обука радника, као и провера знања од стране овлашћене установе или стручне службе предузећа у роковима предвиђеним законском регулативом;
- сви електрични уређаји и опрема, који се налазе у зонама опасности морају бити усклађени са стандардима за противексплозивну заштиту;
- у зонама опасности не смеју се налазити материје и уређаји који могу проузроковати пожар или омогућити његово ширење;
- после удеса (пожара или експлозије) врши се санација оштећеног дела гасовода, уклањање оштећених објеката и растиња и њихов транспорт на депоније.

Мере санације

Мере санације, у смислу ремедијације земљишта, пречишћавање вода и слично, нису потребне јер природни гас, као и продукти његовог сагоревања не угрожавају поменуте медије.

Мере од елементарних непогода

У случају елементарних непогода, као што су земљотреси, поплаве, ерозије, бујице, мора се спровести заштита људи, покретних и непокретних добара. Техничко-технолошким решењем гасовода, предвиђене су превентивне мере заштите од елементарних непогода.

Мере заштите животне средине, у односу на ваздух, воде, земљиште, буку, утврдиће се и верификовати у поступку израде техничке документације и студије утицаја на животну средину.

IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Спровођење Просторног плана односи се на подручје посебне намене, што је уједно и обухват Просторног плана. Спровођење Просторног плана реализује се кроз:

- директну примену Просторног плана и
- примену мера заштите у заштитној зони транспортног гасовода.

Предметним Просторним планом дефинисани су уређење, коришћење и заштита подручја посебне намене транспортног гасовода СГС Тилва - Бела Црква са елементима детаљне регулације, које је обавезно уградити приликом израде просторних и урбанистичких планова у обухвату Просторног плана. Основна намена и решења која се односе на подручје посебне намене, дефинисана овим Планом, директно се спроводе и не могу се мењати плановима нижег хијерархијског нивоа.

У подручју обухвата Просторног плана који је уједно и обухват подручја посебне намене (појас ширине 200 m лево и десно од осе гасовода) утврђеним овим Планом, примењују се важећи плански документи (остали просторни планови подручја посебне намене, просторни планови јединица локалне самоуправе и урбанистички планови) у деловима који нису у супротности са режимима коришћења, уређења и заштите коридора транспортног гасовода, дефинисаним овим Просторним планом.

Важећи планови, као и израда нових планских докумената нижег хијерархијског нивоа ускладиће се са предметним Просторним планом.

Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 114/08) за постројења за гасификацију утврђена је обавеза израде студије процене утицаја на животну средину, а у складу са Листом I ове уредбе.

Процена утицаја врши се за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретних културних добара.

У складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09) и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину инвеститори су дужни да се обрате надлежном органу, пре подношења захтева за издавање одобрења за изградњу објеката.

Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о процени утицаја на животну средину, односно донети решење о потреби израде или ослобађању од израде студије.

Поступак процене утицаја треба спровести по фазама у поступку процене утицаја, како је прописано поменутиим Законом. Начелни садржај студије о процени утицаја на животну средину прописан је Законом, а егзактан обим и садржај студије се одређује одговарајућим решењем од стране надлежног органа.

V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривање циљева Просторног плана у области заштите животне средине, односно циљева стратешке процене утицаја и представља један од од основних приоритета имплементације Плана. Праћење стања животне средине уређено је законом и подзаконским актима.

Обавеза успостављања систематског мониторинга на простору Републике Србије дефинисана је *Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон и 43/11 - одлука УС)* и утврђена стратешким документима у области заштите животне средине (*Национални програм заштите животне средине, Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије, Акциони план за спровођење Стратегије одрживог развоја и др.*).

1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Посебни циљеви планирања, коришћења, уређења и заштите простора транспортног гасовода Тилва-Бела Црква односе се на:

- **одржив просторни развој енергетске инфраструктуре** - коришћењем еколошки прихватљивих извора енергије, посебно ресурса природног гаса, који представља део европске енергетске мреже, уз постизање економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости,
- **смањивање штетног утицаја на животну средину** - сагледавањем квалитета животне средине, њеним унапређењем и очувањем безбедности квалитета, применом мера заштите и превенцијом од негативних утицаја и ризика за животну средину у зони коридора гасовода;
- **заштита природних ресурса, природног и културног наслеђа** - адекватном заштитом и одрживим коришћењем природних ресурса, у погледу очувања постојећих екосистема, атрактивности подручја ширег коридора, спречавањем нарушавања туристичко-рекреационе вредности и повећањем естетске вредности, презентацијом и јачањем локалног и регионалног идентитета и др.

2. ИНДИКАТОРИ И УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МОНИТОРИНГА

Програм редовног и систематског праћења стања животне средине је неопходан да би се обезбедило да се мере предложене на основу процењених утицаја пројекта на животну средину, на одговарајући начин, имплементирају и примене.

Имајући у виду дефинисане посебне циљеве, врши се избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, који је у планском периоду неопходно пратити како би се могла вршити оцена планских решења односно њихов позитиван утицај на подручје обухваћено Просторним планом.

За обезбеђивање еколошке безбедности у свим етапама реализације пројекта неопходно је да се врши мониторинг.

Мониторингом ће се контролисати утицај објекта система гасовода на различите компоненте природне средине, а истовремено моћи ће се благовремено спречити или локализовати негативан утицај опасних природних и техногених процеса на заштићена природна добра.

У складу са специфично различитим карактеристикама утицаја, експозицијом и потенцијалним последицама, праћење нежељених ефеката - мониторинг ће се спроводити у две фазе: а) у фази изградње-утицаји грађевинских активности; б) у фази експлоатације гасног система.

А) Фаза изградње гасовода и гасних објеката

Мониторингом треба обухватити следеће:

Квалитет ваздуха

Контрола квалитета ваздуха на градилишту и околини спроводи се са циљем да се региструју загађења у зони утицаја, концентрације издувних гасова насталих као последица рада грађевинске механизације и прашине од кретања возила, земљаних радова и на местима складиштења песка и осталих прашкастих материјала.

Стање-квалитет површинских вода и наслага на дну

Пре почетка радова утврдити нулто стање уобичајене замућености воде на локалитету преласка односно подводних радова у рекама и каналима и утврдити граница

толеранције замућености, која неће имати значајније последице по водене системе (хидробионт). Мониторинг ће се спроводити док трају радови и уколико замућеност пређе границе толеранције, потребно је предузети корективне мере.

Уобичајена је пракса да учесталост мерења буде већа у почетку радова на обали и у води. Како концентрације замућености буду опадале, може се смањити фреквенција мониторинга.

Контрола загађења земљишта и подземних вода

Спроводи се перманентно мерења превенције, које се односе на рутинске контроле провере исправности грађевинских машина и места, на којима се врши претакање горива или ремонт машина и привремено складиштење отпада.

Евакуација употребљених вода

Рутински надзор над третманом отпадних вода од боравка људи на градилишту. Такође, пре упуштања у реципијент, потребно је спровести мониторинг квалитета веће количине воде, која ће бити употребљена за хидраулично тестирање цеви.

Евакуација отпада

Надзор над правилним управљањем и евакуацијом отпада, који настаје на градилишту.

Стање флоре и фауне

Праћење стања биљног покривача, као и животињског света, врши се у циљу процене утицаја грађевинских радова и предузимања одговарајућих мера да би се ти утицаји ублажили. На основу претходно извршених теренских истраживања и програма очувања ретких и заштићених врста, у перманентном надзору надлежне институције спроводити, по потреби, корективне мере заштите. Праћење кретања фауне, посебно у шумама, треба да омогући да се током прокопавања ровова за полагање цеви, местимично обезбеде привремени прелази рова за крупну и ситну дивљач.

Бука

Бука се очекује од кретања тешке грађевинске механизације, али како је проценом утврђено да су насеља (сем појединачних објеката) довољно удаљена од градилишта и да бука неће имати негативне ефекте на тој удаљености, мониторинг буке у фази грађевинских радова не треба спроводити.

Б) Фаза експлоатације гасног система

У фази експлоатације транспортног гасног система праћење стања одвија се преко: 1) техничко-технолошког мониторинга и 2) еколошког мониторинга.

1) Техничко-технолошки мониторинг се спроводи са задатком да обезбеди строгу контролу спровођења прописаних процедура и режима рада свих сегмената у систему, како би се обезбедило да систем функционише по пројектованом и предвиђеном технолошком процесу:

- успостављањем система аутоматике, регулације, даљинског управљања, контроле и дојаве, вршиће се надзор и управљање процесом транспорта природног гаса;
- подаци о параметрима протока гаса стижу у Диспечерски центар у Новом Саду, где запослени прате и контролишу рад система и веома брзо могу уочити неправилности и одступања у раду; мониторингом свих добијених параметара спречава се непланско истицање, односно губитак гаса и могућност појаве удесне ситуације. На тај начин се превентирају негативни утицаји које би могла имати експлоатација гасовода;
- константном активном антикорозивном заштитом (катодном заштитом) подземних делова гасовода спречава се појава корозије и услед тога, неконтролисано истицање гаса; за исправан рад система катодне заштите неопходно је његово стално

одржавање и контрола; обављају их запослени обучени и задужени за контролу стања катодне заштите;

- чишћење гасовода, као и снимање оштећења гасовода се спроводи према потреби магнетним интелигентним уређајем високе резолуције, тзв. интелигентним крацером; уређај је опремљен инструментима и електроником, пролази кроз цев са протоком гаса и „снима“ стање зидова цеви; проласком кроз цевовод региструје дебљину цеви, недостатке, пукотине, деформације и промене положаја цеви;
- на основу података који се читавају са крацера, превентира се појава неконтролисаног истицања гаса односно стварања потенцијално удесне ситуације, која би могла негативно утицати на животну средину и безбедност људи.

Техничко-технолошки и безбедносни мониторинг се посебно обрађује у обавезном делу техничке документације, која се односи на мере сигурности испоруке гаса.

2) Еколошки мониторинг се спроводи у фази експлоатације и обухвата следеће активности:

- Мерења емисије отпадних гасова на стационарним изворима односно из димњака котларнице на ГМРС спроводити према Уредби о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16), а у циљу праћења концентрације и ефеката испуштених гасова на околину у зони утицаја; мерења ће се вршити једном годишње узорковањем димних гасова из димњака;
- контрола квалитета земљишта се врши на локацијама у непосредној близини гасовода, као и у зонама надземних пратећих објеката (ГМРС), са циљем провере могућег загађења земљишта, односно ради утврђивања цурења природног гаса;
- током експлоатационог периода, потребно је вршити праћење стања геолошких структура дуж трасе гасовода, као и на пратећим објектима са циљем да се на време уоче промене и настанак опасних геолошких процеса, који би могли угрозити стабилност и безбедност система гасовода;
- повремене визуелне контроле стања биљног покривача на траси гасовода (сушење или промена боје у одређеној зони), спроводе се у циљу регистровања евентуалног хаваријског исцуривања гаса на непредвиђеним местима; контроле стања биљног покривача врше се и у зони утицаја регулационих станица, са циљем да се прате ефекти повремених технолошког испуштања гаса на биљни свет, као и на животињски свет, везан за карактеристичан биљни покривач;
- програмом мониторинга обухватити и анализу евентуалног миграција фауне;
- повремено мерити ниво интензитета буке, који се јавља ређе, само приликом технолошког испуштања гаса под високим притиском.

3. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Мониторинг квалитета параметара животне средине дефинисан је следећим правним актима:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11-УС и 14/16);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон - одредбе чл. 81. до 96.);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16);
- Уредба о класификацији вода („Службени гласник РС“, број 5/68);

- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 24/14);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, бр. 67/11, 48/12 и 1/16);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Службени гласник РС“, број 88/10);
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99);
- Правилник о опасним материјама у водама („Службени гласник СРС“, број 31/82);
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС“, број 33/16);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања („Службени гласник РС“, број 23/94);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 72/10);
- Правилник о методологији за одређивање акустичких зона („Службени гласник РС“, број 72/10) и др.

4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине иста произилазе из Закона о заштити животне средине.

Обезбеђење мониторинга

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима.

Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине. Влада доноси програме мониторинга на основу посебних закона.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у складу са програмима вишег реда.

Садржина и начин вршења мониторинга

Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине.

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података, на основу посебних закона.

Овлашћена организација

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација, ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и СРПС стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом.

Обавезе загађивача

У контексту мониторинга загађивача, законом су прописане обавезе оператера постројења, односно комплекса који представља извор емисија и загађивања животне средине да преко надлежног органа, овлашћене организације или самостално, уколико испуњава услове прописане законом, обавља мониторинг, односно да:

- 1) прати индикаторе емисија, односно индикаторе утицаја својих активности на животну средину, индикаторе ефикасности примењених мера превенције настанка или смањења нивоа загађења;
- 2) обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга, као и за друга мерења и праћење утицаја своје активности на животну средину.

Влада утврђује врсте активности и друге појаве које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона.

Достављање података

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке добијене мониторингом достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

Санација и ремедијација

Правно и физичко лице које деградира животну средину дужно је да изврши ремедијацију или на други начин санира деградирану животну средину, у складу са пројектима санације и ремедијације, на које сагласност даје надлежно министарство.

5. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

У случају неочекиваних негативних утицаја у поступку имплементације Просторног плана и у фази реализације планираних намена, потребно је, у складу са важећом законском регулативом, спровести надзор и контролу и применити мере отклањања и минимизирања потенцијално настале штете, извршити санацију простора и применити мере ревитализације (ремедијације) и заштите животне средине.

Неочекивани негативни утицаји реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката - објеката, постројења, радова) се морају спречити доследним спровођењем урбанистичких и техничких мера заштите, мера за спречавање и отклањање насталих узрока, мера санације последица и успостављање мониторинга животне средине. За предметни Просторни план, од фазе припреме до коначног усвајања, укључен је процес процене утицаја стратешког карактера, у коначном циљу реализације

планираних намена простора, у оквирима прихватљивим са аспекта заштите животне средине. Обзиром на то да није могуће у потпуности искључити вероватноћу појаве неочекиваних негативних утицаја са негативним ефектима и последицама по животну средину, прописан је начин поступања у случају таквих појава.

У случају удеса, зависно од његовог обима, унутар или ван постројења и процене последица, које могу изазвати директну или одложену опасност по људско здравље и животну средину, проглашава се стање угрожености животне средине и обавештава јавност о предузетим мерама.

Стање угрожености животне средине проглашава надлежно министарство, орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе. За удесе са прекограничним ефектима стање угрожености животне средине проглашава Влада.

Ради спречавања даљег ширења загађења проузрокованог удесом, правно и физичко лице одмах предузима мере санације према плановима заштите.

VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинисани су основни методолошки приступ и садржај Извештаја о стратешкој процени.

Стратешка процена је процес који се врши над планским документом, анализирајући додатно и остале расположиве податке, као што су статистички подаци и други подаци, добијени за потребе израде Просторног плана и Стратешке процене, као и валоризацијом стања на терену.

У предметној Стратешкој процени су анализирана сва планска решења и мере заштите, извршена је синтезна процена њихових утицаја и интеракција са утицајима из окружења на природне ресурсе и живи свет, као и на животну средину, а на основу утврђених валидних параметара дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине, у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

Методологија се базира на поштовању Закона о заштити животне средине, а пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који утврђује услове, начин и поступак процењивања утицаја појединих садржаја Плана на животну средину.

Примењени метод поштује наведене опште методолошке принципе и састоји се од неколико фаза:

1. полазне основе стратешке процене, које обухватају: дефинисање предмета као и просторног обухвата Стратешке процене, циљеве и метод рада, правног, планског и документационог основа;
2. анализа постојећег стања и стања квалитета чиниоца животне средине, анализираних кроз природне услове (вредновање квалитета ваздуха, земљишта, вода, угроженост буком итд);
3. процена могућег утицаја на животну средину на основу квантификације појединих елемената животне средине, научних сазнања, података објављених у литератури, другим студијама, искустава других земаља и сл;
4. предлог мера за спречавање и ограничавање штетних утицаја у току спровођења и реализације Плана односно предлог мера за унапређење стања животне средине

мера за праћење стања животне средине, које обухватају предлог индикатора за праћење стања животне средине и по потреби успостављање нових мерних тачака.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза, потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности у поступку интегралног планирања заштите и очувања квалитетне животне средине. Ограничења у спровођењу предложеног метода, посебно у фази приказа постојећег стања, представља недостатак квантификованих података за поједине параметре животне средине у обухвату Плана.

2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У току израде Стратешке процене, обрађивач се сусрео са проблемом веома скромног информационог система о животној средини, као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине, на основу система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине на подручју обухвата Просторног плана. Такође, за предметно подручје није формиран локални регистар извора загађивања. Информациона основа која је коришћена за Стратешку процену, највећим делом је преузета из достављене документације за потребе израде Просторног плана.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја о стратешкој процени представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Имајући у виду да је Закон о планирању и изградњи имао неколико измена и допуна од 2009. године када је донет, у односу на Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (који уређује израду стратешких процена, поред осталих и за просторне планове, на животну средину), а који је имао једну измену и допуну 2010. године (прва верзија закона је донета 2004. године), уочљива је неразвијеност методологије израде стратешких процена, паралелно са методологијом израде просторних планова, што се одразило на квалитет стратешке процене, које прати процедуру израде и доношења предметног Просторног плана. Такође, при оцени планских решења уочен је проблем у практичној примени индикатора, имајући у виду да за планско подручје нису доступни систематизовани подаци и да нису вршења мерења одређених параметара животне средине, те да није утврђено нулто стање животне средине простора, који је у обухвату овог Просторног плана и да на предметном простору и у ширем окружењу не постоји континуитет у мониторингу животне средине.

Тешкоћа при изради стратешке процене утицаја на животну средину огледа се и у раздвајању питања која су у домену (детаљне) процене утицаја на животну средину у односу на стратешке процене утицаја планских докумената на животну средину. Европске препоруке су да стратешка процена не треба да улази у претерану квантификацију, да је њена суштина у вредновању и поређењу алтернатива/опција са аспекта могућих кумулативних и синергијских ефеката, да се спроводи једино за програме и планове јавног карактера итд.

VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

У процесу одлучивања током израде материјала за рани јавни увид, а потом и Нацрта плана била је укључена Влада АП Војводине, кроз учешће ресорних секретаријата, јавних предузећа и стручних органа и организација, те локалних самоуправа чија је територија у обухвату Просторног плана. Сви учесници су координисани од стране обрађивача Просторног плана, кроз низ састанака и активности одржаних у циљу усклађивања, циљева и захтева за предметни простор. Активности које су спроведене током израде Просторног плана, чију је израду паралелно пратила Стратешка процена, приказане су прегледно у поглављу *Резултати претходних консултација са надлежним органима и организацијама* овог Извештаја.

Стратешка процена утицаја Просторног плана на животну средину, интегрисана је као процес у све фазе израде Просторног плана, чиме је било омогућено интегрисање циљева и принципа одрживог развоја у све фазе израде Просторног плана (од почетних циљева, преко дефинисања стратешких опредељења и утврђивања планских решења), у циљу спречавања или ограничавања негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природне вредности, заштићена природна и културна добра и друге створене вредности.

Сходно члану 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину омогућено је учешће заинтересованих органа и организација у току израде Извештаја о стратешкој процени, односно орган надлежан за припрему плана доставља на мишљење извештај о стратешкој процени органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама. Заинтересовани органи и организације дужни су да доставе мишљење у року од 30 дана од дана пријема захтева.

Такође, чланом 19. дефинисано је да је орган надлежан за припрему плана и програма обавезан да обезбеди учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени.

Јавни увид и јавна расправа за Извештај о стратешкој процени се организује, по правилу у оквиру излагања Просторног плана на јавни увид и одржавања јавне расправе у складу са Законом о планирању и изградњи и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу анализе могућих утицаја и вредновања могућих промена и ефеката у простору и животној средини, може се закључити да се имплементацијом планских решења изазива трајна промена у простору са дугорочно позитивним ефектима на побољшање стања у простору, стандарда и квалитета животне средине.

Развој, уређење, коришћење и заштита простора у обухвату Просторног плана реализоваће се на основу мера и инструмената за имплементацију Просторног плана. Одржив просторни развој енергетске инфраструктуре ће бити омогућен изградњом планираног гасовода, који представља део европске енергетске мреже, коришћењем еколошки прихватљивог извора енергије - природног гаса, уз постизање економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости,

Дефинисањем заштитног подручја посебне намене и његовим усклађивањем са мерама успостављеним за очување, природних, предеоних и културних вредности створиће се услови за дугорочну и одрживу функционалност транспортног гасовода на посматраном подручју.

Примена мониторинга животне средине, као и планираних мера заштите при имплементацији Просторног плана, те контрола и надзор над применом мера је важан услов контолисаног развоја планског подручја, у смислу превенције утицаја при спровођењу просторно - планских решења на животну средину.

Мере заштите дате овим Извештајем обавезан су елемент квалитетног управљања животном средином и представљају минимум обавеза за све субјекте, чије ће активности имати утицаја на локалном нивоу, али и ширем подручју, усмеравајући планирање и уређење простора, као и коришћење и заштиту природних ресурса и вредности, обезбеђујући оптималне услове за живот и рад људи, заснованих на начелу одрживог развоја.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оцена Извештаја о стратешкој процени врши се на основу критеријума садржаних у Прилогу II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10).

На основу оцене Извештаја, орган надлежан за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о стратешкој процени, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Извештај о стратешкој процени саставни је део документационе основе плана, сходно члану 24. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

